Tuin van Noord in Leiden: gebruiken en beheren

Amsterdam, 23 juli 2002

Tjitse Dijkema
Martine van Rijn
Tobias Woldendorp
Fred Booy

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	**3**
1.1	Aanleiding en achtergrond	3
1.2	Doelstelling	4
1.3	Onderzoeksopzet en leeswijzer	4
2	**Huidige situatie Tuin van Noord**	**6**
2.1	Inleiding	6
2.2	Plangebied en studiegebied	6
2.3	Huidige functies in het plangebied en korte geschiedenis	6
2.4	Technisch beheer	8
2.5	Sociale veiligheid	9
2.6	Communicatiestructuur: gebruikers, onderlinge contacten en wensen	13
3	**Interviews**	**14**
3.1	Inleiding	14
3.2	Weergave interviews	14
3.3	Conclusies	20
4	**Streefbeeld samenwerking bij beheer en meervoudig ruimtegebruik**	**22**
4.1	Inleiding	22
4.2	Streefdoelen en bijbehorende acties	22
5	**Streefbeeld technisch beheer**	**27**
5.1	Inleiding	27
5.2	Het Noorderpark	27
5.3	Park de Hoven	30
5.4	Sportvelden Pernix en Roodenburg en Volkstuinencomplex Ons Buiten	31
5.5	Volkstuinvereniging 'Ons Buiten'	33
5.6	Ecologische verbindingszones	34
5.7	De Randen	34
5.8	Controle en monitoring	37
6	**Streefbeeld sociale veiligheid**	**39**
6.1	Inleiding	39
6.2	Zichtbaarheid	39
6.3	Attractiviteit	40
6.4	Toegankelijkheid/vluchtroutes	41
6.5	Mijn en dijn/ territorialiteit	42
7	**Realisatie streefbeelden: actie- en communicatieplan**	**43**
7.1	Inleiding	43
7.2	Matrix	43
7.3	Prioritering	43
8	**Financiële haalbaarheid**	**45**
	Bijlagen	
Bijlage 1	Geïnterviewde personen	47
Bijlage 2	Schouw in de Tuin van Noord in Leiden	48
Bijlage 3	De Matrix	56
Bijlage 4	De Beheerkosten	64

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond

Aanleiding
De Tuin van Noord is een groot groengebied met diverse functies. Naast een park zijn er: schooltuinen, een speelweide, een waterspeelplaats, volkstuinen, diverse sportverenigingen etc. Momenteel wordt dit groene gebied beheerd door diverse partijen. Het beheer alsmede het gebruik van het gebied, zijn versnipperd.

De Tuin van Noord ligt in Leiden Noord. Dit gebied is een wijkontwikkelingsgebied waarvoor de gemeente Leiden een intensieve planontwikkeling voorstaat. De gemeente Leiden heeft eind 1999/begin 2000 een begin gemaakt met de ontwikkelingsplannen voor de Tuin van Noord met de herinrichting van het parkdeel (voorheen Noorderpark). Hierbij is de multifunctionaliteit van de groene ruimte uitgangspunt geweest.

De herinrichting heeft ertoe geleid dat aan het project de status van voorbeeldproject Intensief Ruimtegebruik is toegekend. Dit houdt in dat aan het project van rijkswege een zogenaamde StIR-subsidie is verleend onder een aantal randvoorwaarden. Eén van deze randvoorwaarden is het opstellen van een beheer/gebruikersplan voor de Tuin van Noord.

Aan Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) is gevraagd onderzoek te doen naar de mogelijkheden van een beheer- en gebruikersplan voor de Tuin van Noord en een advies uit te brengen voor het opstellen van dit beheer- en gebruikersplan.

Achtergrond
Het Stimuleringsprogramma Intensief Ruimtegebruik (StIR) is in 2001 opgegaan in het InnovatieProgramma Stedelijke Vernieuwing (IPSV). Het StIR, ofwel het IPSV, is ingesteld om een kwaliteitssprong in de stedelijke vernieuwing te bevorderen. Aanvragers voor deze subsidie worden aangespoord om niet te volstaan met reguliere maatregelen, maar om nieuwe wegen in te slaan: nieuwe samenwerkingsvormen, nieuwe technieken, nieuwe producten, etc.. Hoe worden bijvoorbeeld bewoners bij de vernieuwing van hun buurt, wijk of stad betrokken? Of hoe kan de openbare ruimte op een creatieve manier worden ingericht?

In dit licht is het onderliggende beheerplan dan ook geen traditioneel beheerplan. In dit plan is uitdrukkelijk aandacht besteed aan de rol die is weggelegd voor de beheerders en gebruikers van het gebied. De traditionele inbreng van het beheerplan, wat betreft concrete werkpakketten etc., levert de gemeente zelf aan. Naast de rol van de beheerders en gebruikers van het gebied staan in het onderhavige beheerplan een aantal componenten centraal, te weten: de ecologische component, de recreatieve component, de educatieve component, de sportieve component en de watercomponent. Daarnaast is door de beheerders en gebruikers van het gebied – vertegenwoordigd in een werkgroep – een drietal doelen geformuleerd, waaraan in het beheerplan een uitwerking dient te worden gegeven.
Deze doelen zijn: het vergroten van Veiligheid, Netheid en Draagvlak in het gebied.

1.2 Doelstelling

Op basis van de hierboven weergegeven situatie is de opdracht als volgt omschreven:

Het schrijven van een beheerplan voor de Tuin van Noord waarin naast de technische beheercomponenten ook de betrokkenheid van bewoners en gebruikers is geregeld.

De volgende elementen zijn daarbij van belang:
- alle in de inleiding genoemde componenten (ecologisch, recreatief, educatief, sportief en water) moeten in het beheerplan worden opgenomen;
- alle partners/gebruikers/bewoners dienen op enigerlei wijze een plek te krijgen in het beheerplan;
- de rol en verantwoordelijkheden van de betrokken partners dient duidelijk te worden omschreven;
- er dient een communicatieplan te worden vervaardigd;
- er dient een goed beeld gegeven te worden van het technisch groenbeheer;
- er dient speciale aandacht te worden geschonken aan de sociale veiligheid, vandalisme en ecologische corridors;
- er dient een financiële paragraaf te worden opgenomen.

Werkgroep
Voor de begeleiding van het opstellen van dit beheerplan is een werkgroep in het leven geroepen. In deze werkgroep hebben vertegenwoordigers van de belangrijkste beheerders van het gebied zitting. De directe en indirecte beheerders in het gebied hebben elkaar nodig om plannen te kunnen realiseren. Het is daarom belangrijk dat deze partijen alert blijven op elkaar. Vanuit dit gezichtspunt heeft de werkgroep ook de begeleiding van dit project op zich genomen en meegedacht met iedere fase van het project. Ook is via de werkgroepleden de achterban geraadpleegd.

1.3 Onderzoeksopzet en leeswijzer

De basis van het onderzoek wordt gevormd door een analyse van de huidige situatie. Hierbij is een onderscheid gemaakt naar de objectieve en de subjectieve huidige situatie. De analyse van de objectieve huidige situatie is gebaseerd op toetsbare feiten en de bevindingen van deskundigen. Dit wordt weergegeven in hoofdstuk 2. De analyse van de subjectieve huidige situatie is gebaseerd op interviews die zijn afgenomen bij de belangrijkste beheerders en gebruikers van het plangebied. Dit wordt weergegeven in hoofdstuk 3.

Op basis van de analyse van de huidige situatie is een streefbeeld te geven van het gewenste toekomstige beheer van de Tuin van Noord. Om het geheel overzichtelijk te houden is geen totaal streefbeeld voor het gebied gemaakt, maar zijn drie streefbeelden opgesteld. Het gaat hier om streefbeelden voor: samenwerking, technisch beheer en sociale veiligheid. In hoofdstuk 4 wordt het streefbeeld voor 'samenwerking bij beheer en meervoudig ruimtegebruik' uitgewerkt. De beheerders en gebruikers van het gebied willen niet te veel vergaderen en vooral actie ondernemen. Daartoe is in hoofdstuk 4 aangegeven welke doelen bereikt moeten worden, welke acties daartoe ondernomen kunnen worden en welke partijen aan deze acties willen deelnemen. Het streefbeeld voor 'technisch beheer' in hoofdstuk 5 is vooral een technische uitwerking van de doelen die moeten worden gesteld aan het groenbeheer en de benodigde beheermaatregelen die daartoe moeten worden genomen.

Het streefbeeld voor 'sociale veiligheid' wordt in hoofdstuk 6 uitgewerkt, waarbij vooral gekeken is naar oplossingen voor de knelpunten die zich in de huidige situatie voordoen.

De streefbeelden uit de hoofdstukken 4, 5 en 6 zijn over het algemeen realistisch en haalbaar, maar op korte termijn niet geheel praktisch en financieel uitvoerbaar. Daarom is uit de vele voorstellen die bij de streefbeelden zijn gedaan, een selectie gemaakt. Deze selectie bevat voorstellen die op korte termijn kunnen worden omgezet in acties. Daarbij is ook aangegeven welke beheerders en gebruikers betrokken zijn bij het uitvoeren van de actie en wie daarbij verantwoordelijk is. Dit alles wordt uitgewerkt in hoofdstuk 7.

Tot slot wordt kort in hoofdstuk 8 één en ander aangegeven over financiën in relatie tot de gedane voorstellen in dit beheerplan.

2 Huidige situatie Tuin van Noord

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk schetst de feitelijke stand van zaken voor het plangebied: Tuin van Noord. Voor een goede uitvoering van dit onderzoek zijn een plangebied en een studiegebied onderscheiden. De begrenzing van beide gebieden wordt in de volgende paragraaf beschreven. Daarop volgt een korte beschrijving van de huidige functies en de geschiedenis daarvan in het plangebied. Vervolgens wordt ook ingegaan op de huidige stand van: het technische beheer, de sociale veiligheid en de huidige communicatiestructuur. Het betreft hier een objectieve weergave van de huidige situatie: toetsbare feiten en bevindingen van een deskundige (dit laatste geldt met name voor sociale veiligheid).

2.2 Plangebied en studiegebied

De Tuin van Noord is geen solitair gebied. Het ligt midden in het stedelijk gebied van de stad Leiden en ondervindt ook invloeden vanuit de omgeving. Een duidelijk voorbeeld daarvan is invloed van buiten af op de veiligheid(sbeleving) in het gebied. Een ander voorbeeld is de ecologische samenhang van het groene gebied met de omgeving. Om een goede analyse te kunnen maken van de huidige situatie in de Tuin van Noord is daarom niet alleen een plangebied onderscheiden, maar ook een bredere context in de vorm van een studiegebied.

Het plangebied wordt gevormd door de volgende infrastructuur:
de Gooimeerlaan in het Westen, de Slaaghsloot in het noorden, de IJsselmeerlaan in het Oosten en de Willem de Zwijgerlaan in het zuiden.

De grenzen van het studiegebied zijn grofweg: de industriezone met Groenoordhallen ten westen van de Gooimeerlaan, de buurten De Roden en De Horsten, grofweg de zuidkant van Slaaghwijk in het Noorden, de Zijl in het oosten en de noordkant van het Noorderkwartier in het zuiden.

2.3 Huidige functies in het plangebied en korte geschiedenis

Korte voorgeschiedenis
De Tuin van Noord behoort tot de wijk Leiden Noord, een dichtbebouwde wijk met tussen de bebouwing relatief weinig ruimte en groen. Voor deze wijk is een wijkontwikkelingsplan opgesteld. In de komende tien jaar moeten in het kader van het wijkontwikkelingsplan in Leiden Noord drie belangrijke doelen worden gerealiseerd:

1 verbeteringen in de sociaal-economische positie van de wijkbewoners;
2 verbetering van de woonomgeving;
3 vergroting van de sociale samenhang.

Bij het doel 'de verbetering van de woonomgeving' is de Tuin van Noord een belangrijk aandachtsgebied.

Als voorbereiding op de uitwerking van het wijkontwikkelingsplan voor Leiden Noord is in 1999 gesproken met wijkbewoners en –gebruikers. Een belangrijke uitkomst van deze gesprekken is dat veel mensen vinden dat er een gebrek is aan groen in de wijk. Dit is opmerkelijk gezien de omvang van de Tuin van Noord en de ligging van dit groene gebied direct ten noorden van de bebouwing van de wijk Leiden Noord. De beleving van weinig groen is het gevolg van een aantal factoren. In de eerste plaats is het grootste gedeelte van dit groene gebied afgesloten, het gaat dan met name om het sportpark en de volkstuinen. In de tweede plaats ligt het groene gebied verscholen achter de Hoven en in de derde plaats vinden de wijkbewoners de bereikbaarheid van het groene gebied niet optimaal.
Bij de renovatie van het Noorderpark is geprobeerd rekening te houden met deze factoren. Tot 2000 is het groengebied inderdaad weinig gebruikt door de bewoners van Leiden Noord, behalve door de leden van de voetbalvereniging Roodenburg en de eigenaren van een volkstuin. Met de renovatie van het Noorderpark is een begin gemaakt met de verbetering van het gebruik van het groene gebied, maar het is nog niet optimaal. Dit heeft te maken met het toezicht en de ontsluiting van dit groengebied. Ook meer en beter onderhoud van het groen in de Tuin van Noord zal bijdragen aan een verbetering van de woonomgeving.

Het groengebied Tuin van Noord bestaat uit: het Noorderpark, de schooltuinen, het sportpark van voetbalvereniging Rodenburg, de velden van korfbalvereniging Pernix, en het volkstuinencomplex Ons Buiten. Hierna wordt voor elk onderdeel van het groengebied kort de huidige situatie beschreven.

Noorderpark
De renovatie van het Noorderpark in de Tuin van Noord is het eerste voltooide project van het Wijkontwikkelingsplan Leiden Noord. Dit park heeft eind 1999-begin 2000 een grondige renovatie ondergaan. Aan de herinrichting van het Noorderpark heeft onder andere ten doel gelegen het Noorderpark meer 'de hoven in te trekken', zodat de openheid en de toegankelijkheid worden verbeterd. Met de renovatie is het park ook daadwerkelijk opener, overzichtelijker en veiliger geworden. Naast de bestaande ingangen zijn er aan de kant van de Hoven vier voetgangersbruggen gekomen. Vroeger werden de Hoven gescheiden van het park door een sloot en een moerassige strook. Nu zijn de binnenterreinen van de Hoven door voetgangersbruggen rechtstreeks verbonden met het park. Ook de speelweide is dichter bij de Hoven komen te liggen, vlakbij de ingang aan de Marnixstraat. Ten noorden daarvan is een waterspeelplaats voor kinderen aangelegd.

Schooltuinen
De Schooltuinen bevinden zich al sinds de jaren '50 in de Tuin van Noord. Momenteel zijn dat er ongeveer 75.

Volkstuinencomplex Ons Buiten
Het Volkstuinencomplex Ons Buiten in Leiden Noord bestaat bijna 45 jaar en is al die tijd in de Tuin van Noord gevestigd geweest. Ons Buiten is in 1957 ontstaan uit de fusie van een vijftal volkstuinverenigingen. Vóór 1957 waren er dus ook al volkstuinen in de Tuin van Noord. Het complex heeft een oppervlakte van 167.754 m². Er bevinden zich 441 tuinen. Ongeveer 10% hiervan wordt gebruikt als nuttigheidstuin (in gebruik voor het telen van voedsel). Het overgrote deel wordt gebruikt om in te recreëren (als vrijetijdstuin) of voor een combinatie van telen van voedsel en recreatie (de combinatietuin).

Voetbalvereniging Roodenburg
Voetbalvereniging Roodenburg bestaat ongeveer 75 jaar en heeft van oorsprong een grote binding met de omliggende buurten, waar ook het verenigingsleven rijk bloeide. De afgelopen decennia is daar verandering in gekomen. De bevolkingssamenstelling van de omliggende buurten is veranderd: er zijn meer sociaal-economisch zwakkeren en meer allochtonen komen wonen. Ook veranderingen in de samenleving hebben ervoor gezorgd dat het aantal vrijwilligers bij de vereniging terug is gelopen; terwijl de vrijwilligers wel de spil zijn waar een vereniging op moet draaien. Om de 'teloorgang van de vereniging' een halt toe te roepen, heeft de vereniging een verbeterplan gemaakt. Het gaat daarbij ook om de verbetering van de velden en de accommodatie en het vergroten van het financiële draagvlak vanuit de sponsors. Belangrijk binnen het verbeterplan is de aansluiting bij de buurt en daarmee ook bij andere culturen. Momenteel worden er buiten de trainingen en wedstrijden om ook activiteiten op de velden georganiseerd in samenwerking met de Leidse Welzijns Organisatie. Daarnaast is de kantine opengesteld voor de bewoners van verzorgingstehuis Roomburg en kunnen bewoners van de omliggende buurten (gratis) gebruik maken van de velden als het sportpark open is en er geen wedstrijden of trainingen aan de gang zijn.

Korfbalvereniging Pernix
Recentelijk (augustus 2001) heeft korfbalvereniging Pernix zich in de Tuin van Noord gevestigd op één van de drie velden van Roodenburg. Ook bestaat de mogelijkheid voor leden om te tennissen op de velden van de korfbalvereniging. Er is nog geen kantine. Deze wordt wel binnenkort gebouwd.

2.4 Technisch beheer

Vormen van beheer: stand van zaken
het beheer van de Tuin van Noord valt op dit moment onder drie noemers:

- Regulier onderhoud vindt plaats in het grootste deel van het park. Hierbij wordt op standaard niveau onderhoud verricht waarbij hetgeen betekent dat het noodzakelijke wordt gedaan ten einde een redelijk veilig gebruik van het park mogelijk te maken.
- Beheer van een hogere intensiteit vindt plaats rondom de waterspeelplaats. Hier wordt intensief beheer toegepast ten behoeve van een optimale veiligheid van spelende kinderen.
- Intensief onderhoud vindt momenteel plaats op de plekken die recentelijk zijn ingeplant. De betreffende vakken worden zoveel mogelijk onkruidvrij gehouden om de groei van de jonge aanplant zo weinig mogelijk te beperken.
- Het waterbeheer vindt plaats, puur op functionele gronden, dit betekent dat beheerhandelingen worden verricht ten einde zorg te dragen voor een voldoende waterbergend en –afvoerend vermogen van de diverse watergangen.

Organisatie van het beheer
Het huidige onderhoud van de Tuin van Noord wordt verricht door diverse partijen.

- De gemeentelijke groendienst afdeling Leiden-Noord draagt zorg voor het beheer van het Noorderpark, de waterspeelplaats en het gebied tussen de flats in park de Hoven. Het beheer van de waterpartijen en sloten in de Tuin van Noord wordt ook verricht door de gemeentelijke groendienst.
- Het sportbedrijf is verantwoordelijk voor het beheer van de sportvelden en het groen tussen en rond de sportvelden.

- De volkstuinvereniging "Ons Buiten" beheert het door haar van de gemeente gepachte volkstuincomplex.
- De tuin rondom de Zorgwoningen Overrhijn is een onderdeel van de Tuin van Noord dat in particulier eigendom en beheer is.
- De schooltuinen worden beheerd door de gebruikers.
- Het waterschap heeft het onderhoud van de oevers en het water van de Slaaghsloot.

2.5 Sociale veiligheid

2.5.1 Inleiding

Om inzicht in sociale veiligheid c.q. onveiligheidsgevoelens te krijgen in de huidige situatie zijn twee schouwen of observaties gehouden, op 15 juli 2001 's middags van ongeveer 15.45 uur tot 17.45 uur en van 20.30 uur tot 22.30 uur. De resultaten van de schouwen zijn integraal als bijlage opgenomen (bijlage 2).

Toetsingscriteria
Om een goed beeld van veiligheid in relatie tot gebruik te krijgen, zijn de ervaringen uit schouwen, interviews en gesprekken met de beheergroep aan de hand van de volgende vier criteria nader uiteengezet. Deze criteria hebben als uitgangspunt de negen criteria, die in 1990 door de Delftse hoogleraren Van Voordt en Van Wegen zijn opgesteld .
DSP heeft deze bij de vele plantoetsingen het afgelopen decennium op basis van voortschrijdend inzicht teruggebracht tot vier, te weten:

1 Zichtbaarheid; het gaat hierbij behalve over verlichting over zichtlijnen en de aanwezigheid van sociale ogen vanuit woningen en/ of routes;
2 Attractiviteit; de uitstraling van de omgeving. Ook het beheer van een gebied valt hieronder (mate van netheid);
3 Toegankelijkheid/vluchtroutes; de wijze waarop een gebied bereikbaar is alsmede de mate van surveilleerbaarheid en aan de andere kant de mogelijkheid van daders om te ontkomen en slachtoffers om weg te komen;
4 Mijn en dijn/territorialiteit: hieruit valt de mate van betrokkenheid of verantwoordelijkheid af te leiden. Ook wordt gekeken naar duidelijkheid van beheergrenzen, hetgeen zeker bij dubbelgebruik van belang is. Ook de duidelijkheid van waar je mag komen en waar niet valt hieruit af te leiden.

De belangrijkste bevindingen uit de schouwen, de interviews en de visie van de beheergroepsleden worden wat betreft de huidige situatie weergegeven in deze paragraaf. De bevindingen zijn puntsgewijs per toetsingscriterium gerangschikt. De nummering en rangschikking is gelijk aan die bij de aanbevelingen in hoofdstuk 6, zodat gemakkelijk terug is te vinden op basis van welke bevinding een aanbeveling is gedaan.

2.5.2 Zichtbaarheid

1 De *Gooimeerlaan* is een brede wijkontsluitingsweg met dubbele rijbanen en aan twee zijden een fietspad, dat goed overzichtelijk is. De overzijde is industriegebied en heeft weinig uitstraling, maar is wel goed overzichtelijk. 's Avonds is dit fietspad niet verlicht, hetgeen leidt tot de bundeling van verkeersstromen naar veilige routes en het voorkomen van schijnveiligheid. Voorwaarde is dan wel dat de zijde van de tuin van Noord wel goed verlicht is, iets dat in de huidige situatie niet het geval is.

2 Alleen het gedeelte van de *Gooimeerlaan* heeft vanaf het kruispunt sociale ogen vanuit de flat. Deze ligt evenwel op enige afstand van de Gooimeerlaan. Deze flat verdwijnt op termijn in de visie van het Wijkontwikkelingsplan. De Gooimeerlaan is door ecologisch beheer onoverzichtelijker en oogt daardoor rommeliger. Overdag is dit nog acceptabel, maar 's avonds staan sociale veiligheid en ecologie duidelijk op gespannen voet met elkaar.
3 De *IJsselmeerlaan* is net als de Gooimeerlaan aangelegd met twee aan twee gescheiden rijbanen. In tegenstelling tot de eerste is de weg erg groen ingebed. In de middenberm is een ondoorzichtelijke bomenallee met onderbeplanting opgenomen en de beplanting is aan weerszijden overvloedig.
4 Het stuk fietsroute van het *Joop Vervoornpad* dat oost-west gericht is, is overzichtelijk en open en vrij recht en slingert alleen nabij de hoofdentree van de volkstuinen. De bermen zijn verwilderd, maar dit heeft – naar verwachting - door het brede profiel geen gevolgen voor onveiligheidsgevoelens overdag, behalve in de knik vlak bij de entree. Voor de gebruikers, die er daarna toch nog moeten zijn is de route goed verlicht (rustig wit licht/Friso Kramerlampen).
5 Een belangrijk aspect van de routes is de wijze waarop het *vervolgtraject* geschiedt. Bij het zorgcomplex Overrhijn is de Kooitunnel. Deze is kort en overzichtelijk. Toch wordt deze door omwonenden als onveilig ervaren, terwijl het aan de eisen van sociale veiligheid voldoet (kort, recht en goed verlicht).
6 Het nieuw aangelegde deel van het *Noorderpark* is overzichtelijk. Waar mogelijk problemen mee zijn is de verdichting met bosschages op snijpunten van paden.
7 De *Slaaghstrook* is overzichtelijk.
8 De nieuwbouw van het woonzorgcomplex Overrhijn kijkt uit op de meer extern gelegen gebouwen en velden en kan zo een bijdrage leveren aan informele controle op het sportcomplex.
9 Bij het complex van *Pernix* komt een clubgebouw, dat een dubbelfunctie heeft door ook dienst te doen als gebouw, behorend bij de schooltuinen. Er komen bij de sportvelden hoge lichtmasten te staan.
10 De *waterspeelplaats* wordt aan het eind van de middag beperkt gebruikt. In een verder verlaten park. Zo is er bij opname een groepje meisjes van een jaar of 8-10 aan het spelevaren, zonder begeleiding van volwassenen. De waterpartij wordt van de hoofdruimte van het Noorderpark afgeschermd door een haag van doorgeschoten wilgentenen, waardoor de kinderen een gemakkelijke prooi vormen voor kinderlokkers en anderen die een onbedoeld gebruik van het groengebied voorstaan.
11 Recentelijk zijn de *Volkstuinen van Ons Buiten* aan de zijde van het Joop Vervoornpad meer opengemaakt (opgeschoonde beplanting), waardoor er meer interactie tussen volkstuinen fietspad en de achterliggende voetbalvelden, waterspeelplaats, schooltuinen (en in de toekomst Korfbalvelden) is.

2.5.3 Attractiviteit

1 Het groen, bestaande uit inheemse vegetatie wordt ecologisch beheerd en maakt voor het overgrote deel een rommelige, weinig levenskrachtige indruk. Alleen het stuk tussen het kruispunt met de Willem de Zwijgerlaan en de Hallenweg (t.h.v. Shell-tankstation) heeft een vrolijke uitstraling (zee van Teunisbloemen).

2 Auto's worden in de Tuin van Noord geweerd. Daartoe zijn boomstammen langs het traject gelegd. Deze dragen niet bij aan de uitstraling (armoedig).Bewoners hebben het gevoel dat er niet serieus aandacht is voor de uitstraling van hun park.
3 Er is een afwisseling tussen plantvakken met nette struiken (met o.a. rozen) en meer ecologische stukken, met toevoegingen als waterpartijen met bruggetjes van een soort schanskorven (gaas gevuld met stenen). Deze dragen in hoge mate bij aan de attractiviteit van de route.
4 Het gras is net ingezaaid en het manifestatieveld wordt daardoor nauwelijks gebruikt, maar in de late zomer zal er vermoedelijk veel gerecreëerd worden (balspel, barbecue).
5 De waterspeelplaats is een belangrijk vernieuwend element in het recreatieve parkgedeelte.
6 Vooral de rand van het fietspad, waar het nog Marnixstraat heet, is rommelig (vuil wordt er zichtbaar uit auto's gekieperd).
7 Er wordt opvallend veel gespeeld in de groene binnenterreinen, die de overgang vormen met het Noorderpark. Veel jongere allochtone kinderen met oudere zusjes/vriendinnetjes (hof tussen Anna van Burenhof en Juliana van Stolberghof en Charles de Bourbonhof van Stolberghof). Dit is in mindere mate het geval bij de hoven aan de oostzijde van de Pieter de Bothstraat. Daar is minder spelaanleiding, vandaar het gehang op het kruispunt Joop Vervoornpad.

2.5.4 Toegankelijkheid/vluchtroutes

1 Er wordt vrij veel gewandeld door buurtgenoten op het Volkstuincomplex. Tijdens de schouw worden er veel hondenuitlaters waargenomen, overdag en 's avonds.
Door de grasbermen naast de paden op het terrein hoeft het hondenpoepprobleem niet in strijd te zijn met reinheidsregels op het terrein.
2 Aan de noordzijde zijn slechts informele paden, die onverhard zijn (houtsnippers) en naar de brug over de Slaaghsloot leiden of naar een verzamelpad parallel aan de wetering.
3 Er zijn twee hoofdentrees en een derde minder formeel poortje, dat aantakt op het Noordelijk deel van het Joop Vervoornpad. De entrees zijn altijd open en het is er prettig druk.
4 De oostwest gerichte geasfalteerde fiets/wandelroute, het Joop Vervoornpad
5 Het volkstuinencomplex Ons Buiten is momenteel van 2 zijden niet toegankelijk. Deze is alleen van de oostzijde (entree bij sportvelden) toegankelijk voor auto's. Hier zijn dan ook geen anti-parkeermiddelen ingezet. Waar dit wel het geval is, staat meteen de attractiviteit van de omgeving onder druk.
6 In het nieuwe plan zijn de hoven beter aangesloten op het Noorderpark , waarmee het gebruik verbeterd kan worden. Alleen het water is nog teveel barrière, te technisch. Zou gebruikt kunnen worden als middel om park voor kinderen aantrekkelijker te maken.
7 Over de Slaaghsloot is een fraaie brug, die vreemd genoeg van niets naar nergens gaat. Hij takt niet aan op de Roden en hij biedt geen doorgaande officiële ontsluiting voor het volkstuinencomplex. Wel zijn er houtsnipperpaden, die heel informeel zijn en langs het water lopen en ook het volkstuinencomplex toegankelijk maken. Het bruggetje is een hangplek voor jongeren uit Slaaghwijk. Ons Buiten heeft last van de jongeren, maar voor de rest van de buurt lijkt het een ideale plek, daar er geen overlast in de buurt zelf is en de jongeren (bij de schouw) elkaar de hele dag door ontmoeten, tot klokslag 22.00 uur.

8 De velden van Roodenburg liggen ontsloten vanaf de Bothstraat. Overdag staan de poorten open. Bij de schouw wordt er door een tiental jongeren uit de buurt gesport op het kunstgrasveld. Daar zijn in het kader van sportieve vernieuwing afspraken over gemaakt met de voetbalvereniging. Om 22.00 uur gaat het hek op slot.
9 In de toekomst komt er een clubgebouwtje, dat gecombineerd gebruik van schooltuinen en de korfbalvereniging beoogt. Het hele complex is afgeschermd door een sloot en op één manier te bereiken.
10 Gedurende de hele avond hangen op het kruispunt van Pieter Bothstraat en Joop Vervoornpad jongeren rond en zijn baldadig.

2.5.5 Mijn en dijn/territorialiteit

1 Bij de hoven, westelijk van de Pieter de Bothstraat zijn er soms stukken tuin veroverd op het parkgebied. Daarmee wordt een onoverzichtelijke en rommelige achterkant naar het Noorderpark gemaakt.
2 Het complex is vrij groot van omvang en heeft een open structuur. In die zin is het goed dat er dat er geen doorgaande wegen over het complex gaan.
3 Dit complex ligt vrij beschut achter een haag van wilgenstruweel; vanaf het Noorderpark vallen alleen de wigwams van bonenstaken op.
4 Op de Marnixstraat is ook 's avonds veel te doen. Er wordt aan een auto gesleuteld, gesleept met grofvuil en op de hoek van de ventweg van de Willem De Zwijgerlaan hangen de hele avond mannen buiten bij een belagentschap. Prettige avonddrukte zogezegd. Vergelijkbare levendigheid in Slaaghwijk.

2.6 Communicatiestructuur: gebruikers, onderlinge contacten en wensen

Om alle partners, gebruikers en bewoners van het plan- c.q. studiegebied een plek te geven in het beheerplan is het belangrijk dat duidelijk is wie deze partners, gebruikers en bewoners dan wel zijn. Hieronder is een opsomming gegeven van de belangrijkste groepen die iets te maken hebben met de Tuin van Noord. Daarbij is tevens - voor zover bekend – aangegeven wat de gevoelens bij en de wensen voor de Tuin van Noord zijn.

- *bewoners Hoven*: veel gezinnen met kinderen. Willen minder zwerfvuil (Hoven kent ook probleem met ratten). Buurtserviceteam kan idee zijn. Zijn blij met opgeknapte park: mensen voelen zich veiliger en komen er nu ook meer (er zijn minder junks);
- *buurthuis Charlotje*, van waaruit via de LWO het huisbezoekproject loopt;
- *ouderen* woonachtig is verpleeghuis Overrhijn en de aanleunwoningen;
- *schoolkinderen* uit Noord en de Merenwijk die tuinieren op de schooltuin;
- *volkstuinders van 'Ons Buiten'* met hun eigen clubhuis, waar tal van activiteiten plaats vinden zoals bloemschikken en majorette. Veel volkstuinders 'verhuizen' in de zomer naar het volkstuincomplex. Zij geven aan veel last te hebben van criminaliteit en vandalisme. Door het complex wordt veel gewandeld en dat is prima. Meer moeite met fietsers en brommers (is gevaarlijk i.v.m. snelheid). Tuinders hebben problemen met eigen vuilnis. Er zijn niet genoeg containers. Zij brengen dit naar de containers in de Hoven, waardoor daar ook weer zwerfvuil en overvolle containers ontstaan;
- *schoolkinderen* van de 'Vuurvogel';
- *'Sleuteldrop'-kinderen*: nu nog georganiseerd spelen vanuit school De Vuurvogel, maar zal op termijn vanuit de kantine bij Roodenburg gebeuren;
- *korfbalvereniging Pernix* met een eigen kantine in aanbouw (gebruik samen met de schooltuinen). Op de velden kan ook worden getennist door leden van de korfbalvereniging;
- *voetbalvereniging Roodenburg* met hun eigen kantine: willen educatieve aanknopingspunten, bijvoorbeeld voor het opruimen/verminderen van zwerfvuil. Willen ook een beter veiligheidsbeleving van de velden (heeft ook veel te maken met handhaving), willen minder overlast (bijv. junks) rond de velden, idee voor gebruik parkeergarage van het verzorgingstehuis, verzorgingstehuis maakt al wel eens gebruik van kantine van Roodenburg;
- *politie Holland Midden*, district Leiden-Voorschoten: sociale veiligheid.

3 Interviews

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een subjectieve weergave van de huidige situatie in het plangebied. Het beeld van de huidige situatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op interviews met de belangrijkste beheerders en gebruikers van het gebied.

Gedurende de maand oktober heeft in 2001 in het kader van het onderzoek naar het gebruik en beheer van de Tuin van Noord een 15-tal interviews plaatsgevonden. Daarbij zijn huidige gebruikers en beheerders geïnterviewd. Het gaat om medewerkers van de gemeente Leiden (zowel beleidsambtenaren als uitvoerders), het gemeentelijk Sportbedrijf, de Leidse Welzijnsorganisatie, de politie, de volkstuinvereniging Ons Buiten, de voetbalvereniging Roodenburg en de korfbalvereniging Pernix. Tijdens de interviews is gevraagd naar de beleving van de huidige stand van zaken, de veiligheid en de toekomst (zowel organisatorisch als omtrent de inrichting van het park).

Hieronder treft u een samenvatting aan van de interviews. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal conclusies. In bijlage 1 treft u een overzicht aan van de geïnterviewde personen.

3.2 Weergave interviews

3.2.1 Inleidende vragen

Verbondenheid met de Tuin van Noord
Opvallend is dat vrijwel alle geïnterviewden al langer dan 5 jaar op een of andere wijze met de Tuin van Noord zijn verbonden. Alleen voor de korfbalvereniging Pernix geldt dit pas sinds de verhuizing naar de Tuin van Noord in augustus 2001.

Associatie
Op de vraag: *Als ik zeg: Tuin van Noord in Leiden, waar denkt u dan aan?* kwamen nogal uiteenlopende reacties. Hieronder volgt een aantal:
- in de eerste plaats als park en daarna pas sportparken en volkstuinen;
- een gezellige omgeving waar de gemiddelde bewoner van Leiden bivakkeert buitenshuis en in de natuur;
- de volkstuinen;
- maak de Tuin van Noord net zo mooi als het Vondelpark in Amsterdam;
- creëer meer samenhang in het park;
- mooie hekken en wandelpaden;
- veiligheid;
- het gehele park met alles erop en eraan;
- sportcomplex en volkstuinen;
- bewonersbetrokkenheid;
- verbetering;
- sport en recreatie;
- wijkontwikkeling;
- het oude Noorderpark (zo heette de Tuin van Noord vroeger);
- geïsoleerd liggend, mooi groencomplex.

De associaties zijn dus nogal divers. Sommige geïnterviewden zien de Tuin van Noord als hun eigen honk en hebben niet zoveel oog voor de andere functies. Anderen zie de Tuin van Noord juist als een multifunctioneel gebied, waarin het goed toeven kan zijn.
In ieder geval komen vrijwel alle aspecten van de Tuin van Noord aan de orde.

Betrokkenheid bij de Tuin van Noord
Vanzelfsprekend is de betrokkenheid bij de Tuin van Noord afhankelijk van de functie, die de geïnterviewden hebben.
Een aantal geïnterviewden noemt hun functie als bestuurslid van de betrokken vereniging, anderen hun professionele betrokkenheid, terwijl een aantal ook stelt in de begeleidingscommissie van het beheerplan zitting te hebben. Deze laatste functie wordt logischerwijs altijd gecombineerd met een professionele betrokkenheid of een bestuursfunctie.

3.2.2 Huidige stand van zaken

De positieve punten van de Tuin van Noord op dit moment
Alle geïnterviewden zijn het er over eens dat de Tuin van Noord een 'oase van rust', een 'mooie plek', een 'geweldige ligging tussen twee woongebieden' etc. is. Kortom de Tuin van Noord wordt positief tot zeer positief gewaardeerd. Sommigen voegen daaraan meer specifiek toe dat bijvoorbeeld de waterspeelplaats een uitstekende plek is voor kinderen om zich te vermaken, terwijl een ander van mening is dat de Tuin van Noord inderdaad een prettige en rustige verblijfplek biedt, maar 'het toch wel weer zal verloederen'.

De negatieve punten van de Tuin van Noord op dit moment
Als negatieve punten wordt een aantal malen de geïsoleerde ligging van het gebied genoemd. Zoals een van de geïnterviewden het uitdrukte: het heeft iets van een 'niemandsland'. Vooral de Willem de Zwijgerlaan is een bekende barrière. Anderzijds wordt genoemd dat het wel erg lang heeft geduurd voordat er iets aan het gebied is gedaan, maar dat men blij is dát er nu iets gebeurt. Ook bestaat er onduidelijkheid over de grenzen van het gebied, bijvoorbeeld. waar eindigt het Slaaghslootpad en beginnen de volkstuinen. Ook wordt geklaagd over gebrekkige verlichting op de fietspaden en een aantal malen wordt drugsoverlast (dealen en gebruik) genoemd. Ook bestaat bij sommigen de angst dat de 'gribuskans' vrij hoog is; hier speelt de geïsoleerde ligging wederom een rol. De cultuurverschillen tussen de verschillende gebruikers zouden ook tot problemen kunnen leiden, maar die hebben zich tot nu toe nog niet voorgedaan. Ook wordt een aantal malen genoemd dat er eigenlijk geen toezicht is in het park; indien wel aanwezig, dan zou de drugsoverlast en het soms gesignaleerde kattenkwaad kunnen verminderen.

Hoe denken de geïnterviewden over het huidige beheer van de Tuin van Noord?
De antwoorden op deze vraag lopen uiteen. Sommigen vinden dat de gemeente wel goed zijn best doet, maar dat niet iedereen dat ziet. Anderen zijn juist weer van mening dat het onderhoudsniveau nogal laag is. Veel geïnterviewden zijn van mening dat het beheer niet integraal genoeg wordt aangepakt en dat er beter zou kunnen worden samengewerkt. Het thema veiligheid wordt een aantal malen genoemd, sommigen missen een parkwachter o.i.d. Een van de geïnterviewden is echter van mening dat het te vroeg is om een duidelijke mening te hebben over het onderhoud: de Tuin van Noord is net opgeknapt en het beheer verkeert nog in een pioniersfase.

Positieve punten en verbeterpunten t.a.v. het beheer
Als positief punt wordt genoemd dat elke functie en component in de Tuin van Noord tot zijn recht komt. Een van de geïnterviewden is van mening dat het beheer eigenlijk wel goed loopt, maar dat komt vooral omdat hij de ingangen bij de gemeente goed kent. Een ander is weer van mening dat met name het onderhoud van het groen en de waterspeelplaats goed worden opgepakt. In het algemeen wordt de waterspeelplaats overigens positief gewaardeerd.
Als verbeterpunten worden genoemd het verwijderen van junks uit de Tuin van Noord, het verbeteren en verder voorkomen van de drassigheid van de grasvelden. Ook het plaatsen van een hek tussen de Slaaghslootkant en de volkstuinen wordt genoemd, evenals de gebrekkige verlichting. Ook worden de bochten in de fietspaden als te scherp beoordeeld, terwijl de bebossing aan de zijkant van de fietspaden laag gehouden zou moeten worden en ook beter zou moeten worden schoongehouden.
In het verlengde van de eerdere vragen wordt het vervaardigen van een integraal beheerplan als verbeterpunt genoemd evenals het verhogen van het kwaliteitsniveau, het 'ontanonimiseren' van het park, kortom het verbeteren van de (gevoelens) van veiligheid. Verder zou er sprake moeten zijn van een verdere verbetering van de onderlinge communicatie en afstemming van werkzaamheden.
Naast deze wat meer beleidsmatige zaken wordt ook het ontbreken van bewegwijzering als verbeterpunt genoemd, evenals het méér gebruiken van de Tuin van Noord, het beter toegankelijk maken ervan.

Bekendheid met ecologisch beheer
Vrijwel alle geïnterviewden zijn bekend met het feit dat er ecologisch beheer plaatsvindt in de Tuin van Noord. Een aantal weet echter niet wáár het ecologisch beheer plaatsvindt, maar juicht het principe wel toe. Twee geïnterviewden weten het helemaal niet, maar een van hen beschouwt zichzelf, in eigen woorden, als een 'cultuurbarbaar'. Verder blijkt uit de interviews dat in de volkstuinen ook ecologisch beheer plaatsvindt.
Eén geïnterviewde is van mening dat ecologisch beheer als uitgangspunt juist is, maar dat in de Tuin van Noord de uitvoering wat minder geslaagd is: bijvoorbeeld brandnetels belemmeren de doorgang naar de sloot waardoor kinderen het leven in het water niet goed meer kunnen gadeslaan. Een andere geïnterviewde is van mening dat de Tuin van Noord als een klassiek park dient te worden ontwikkeld en is niet zo enthousiast over ecologisch beheer in dit park.

De rol van de organisaties bij het beheer
Alle geïnterviewden zijn vertegenwoordigers van organisaties, die in de beheergroep zitting hebben. Toch noemen wel vele, maar niet alle geïnterviewden deze groep. Sommigen benaderen deze vraag echt alleen vanuit hun eigen organisatie en sommen de werkzaamheden van hun eigen organisatie op. Vanuit de politie wordt gemeld dat er wel preventief toezicht door de wijkagent wordt gehouden.

Is er sprake van onderling contact tussen de betrokken partijen?
Ook hier valt weer op dat niet alle geïnterviewden de beheergroep noemen, waarin alle partijen elkaar tegenkomen. Wel moet worden aangetekend dat bilaterale contacten buiten de beheergroep om worden genoemd, bijvoorbeeld tussen de Leidse Welzijnsorganisatie en de voetbalvereniging Roodenburg. Ook zijn er (vanzelfsprekend) contacten tussen de voetbalvereniging Roodenburg en de korfbalvereniging Pernix. Pernix heeft zich onlangs gevestigd in de Tuin van Noord en daarbij o.a. velden van Roodenburg in gebruik genomen.

Een geïnterviewde meldt dat hij er zelfs nooit aan heeft gedacht om buiten het reguliere overleg om bilaterale contacten te leggen.

3.2.3 Veiligheid

Voelen mensen zich veilig in het park en de omgeving ervan?
Vrijwel alle geïnterviewden zijn van mening dat mensen zich overdag veiliger zullen voelen dan 's avonds in de Tuin van Noord. Dat wordt ook niet verwonderlijk gevonden, dat geldt toch voor alle parken. Overigens worden overdag ook drugskoeriers gesignaleerd en dat maakt ongetwijfeld het veiligheidsgevoel niet groter. Anderen vermoeden dat de gemiddelde bewoner van Leiden zich niet echt onveilig zal voelen in de Tuin van Noord. Ook wordt verwacht dat vrouwen en kinderen zich onveiliger zullen voelen dan mannen.

Is het park en de directe omgeving daarvan daadwerkelijk veilig?
De Tuin van Noord wordt als een 'mooi gemiddelde' beschouwd, kortom het wordt er niet als veiliger of onveiliger dan in andere parken beschouwd. Eén geïnterviewde vraagt zich af of de (brand)veiligheidsvoorschriften wel worden toegepast in de tribune en de kantine van de sportverenigingen. Ook wordt de vraag gesteld of er wel ontruimingsplannen zijn voor deze voorzieningen. Overigens noemt een aantal geïnterviewden in het kader van de veiligheid ook het feit dat de Tuin van Noord in een 'moeilijke' wijk ligt, waardoor men de kans op onveiligheid groter acht dan elders.
Daarnaast wordt ook gesteld dat men gevoelsmatig 'ja' op deze vraag zegt.

Ziet u/weet u dat vandalisme/vernieling voorkomt?
Vrijwel alle geïnterviewden zijn op de hoogte van het feit dat er wel wat vernielingen/kattenkwaad in de Tuin van Noord plaatsvindt, maar zij achten dit niet van een onrustbarend gehalte.

Verlichting fietspaden
Twee van de geïnterviewden (beiden werkzaam bij de gemeente) zijn van mening dat de fietspaden voldoende zijn verlicht, één geïnterviewde vindt het maar matig, terwijl de overigens deze vraag duidelijk beantwoorden met: onvoldoende!

3.2.4 Toekomst - organisatorisch

De gemeente Leiden wil de gebruikers van de Tuin van Noord meer betrekken bij het beheer. Wat vindt u van dit idee?
Alle geïnterviewden vinden dit een goed idee. Sommigen stellen echter wel enige voorwaarden (zie hieronder).

Op welke wijze wilt u worden betrokken?
E wordt voor gepleit bewoners/omwonenden te betrekken bij het beheer, dus niet alleen de gebruikers en beheerders zelf. Een aantal geïnterviewden wil meedenken, sommigen willen op praktisch uitvoerend niveau meewerken (letterlijk: de handen uit de mouwen) en sommigen willen dit in combinatie met elkaar doen. In ieder geval wil iedereen meedenken/-werken.

Welke voorwaarden stelt u aan uw betrokkenheid bij beheer?
Er wordt een variatie aan voorwaarden genoemd:
- niet 'oneindig' vergaderen, maar vooral dóen: het moet zichtbaar zijn wat er gebeurt;
- omwonenden ook betrekken;

- het moet een continu proces zijn, omdat beheer nu eenmaal altijd een continu proces is;
- de gemeente moet open staan voor suggesties van de gebruikers en niet al te bang zijn voor precedenten;
- er moet een goed beheerplan komen met een goede planning;
- goede bereikbaarheid en je moet weten wie je waarvoor nodig hebt (kortom: een goede communicatie).

Op welke wijze zou een en ander moeten worden georganiseerd?
Vrijwel alle geïnterviewden vinden dat er een overlegvorm moet komen waarin alle gebruikers en beheerders plaatshebben. Sommige geïnterviewden pleiten ervoor ook omwonenden erbij te betrekken. Het overleg moet niet al te frequent plaatsvinden, er moeten goede en duidelijke afspraken worden gemaakt, die door alle partijen worden nagekomen.
Eén van de geïnterviewden is van mening dat de gemeente met alle beheerders en gebruikers apart afspraken moet maken en acht een overlegvorm niet direct noodzakelijk. Een ander suggereert nog een parkwachter aan te stellen, naast het instellen van het eerdergenoemde overleg.

Welke andere partijen zouden nog moeten worden betrokken?
Hierbij worden genoemd, naast de omwonenden, Sleuteldrop, Noorderlicht (bejaardenflat), wijkcomité en de wijkagent.

3.2.5 Toekomst - feitelijke inrichting park

Waar ziet u mogelijkheden voor ecologisch beheer en waar moet het 'netjes' zijn?
'De geïnterviewden staan in het algemeen positief kritisch ten opzichte van ecologisch beheer. Wel zijn zij van mening dat het park een 'nette' uitstraling moet hebben, dus dat het ecologisch beheer niet te veel moet worden uitgebreid en zich moet handhaven op de huidige, wat minder in het oog springende locaties. Het fietspad vormt daarop, qua zichtbaarheid, een uitzondering. Ecologisch beheer mag ook niet teveel 'sociale overlast' geven en mag er ook niet voor zorgen dat de schooltuinen en volkstuinen overwoekerd raken door zaden van de ecologische begroeiing. Ook de vlinderpaden mogen zeker ecologisch worden beheerd. De algemene mening is dat de Tuin van Noord 'netjes' moet blijven, behoudens de minder zichtbare plekken.

Moet het volkstuinencomplex voor iedereen toegankelijk zijn?
Deze vraag is door alle geïnterviewden met een volmondig 'ja' beantwoord, waarbij sommigen aantekenen dat het volkstuinencomplex nu al openbaar is (wat betreft de wandelpaden), maar dat daarvan weinig tot geen gebruik wordt gemaakt.

Welke vormen van dubbel gebruik zijn u bekend?
Op een enkeling na noemen alle geïnterviewden het dubbel gebruik van de sportvelden en de kantine van de voetbalvereniging Roodenburg. Dit dubbel gebruik geldt zowel voor Roodenburg en de korfbalvereniging Pernix. Daarnaast wordt ook door een enkeling het dubbel gebruik van de volkstuinen genoemd: zij zijn immers openbaar toegankelijk!

Welke problemen doen zich daarbij voor?
De problemen, die worden gesignaleerd, zijn alleen bekend bij de direct betrokkenen. Zo wordt gesteld dat een sportopbouwwerker niet voldoende tijd heeft om toezicht te houden bij dubbel gebruik en dat toezicht überhaupt te beperkt is. Verder zijn er geen problemen bekend of worden niet genoemd.

Welke kansen zijn er voor dubbel gebruik?
De volgende suggesties worden gedaan:
- Sleuteldrop naar Roodenburg;
- Buurtverenigingen maken gebruik van de sportkantines;
- sport voor 50-plussers uit de wijk;
- kinderopvang in sportkantine;
- naschoolse opvang in sportkantine;
- huiswerkbegeleiding in sportkantine; waarbij deze opvang etc. kan worden gecombineerd met sportactiviteiten
- korfbalveld wordt ook verhuurd als tennisbaan;
- sportinstuiven in kantine;
- sportterreinen verhuren aan instellingen, die een sportdag willen houden;
- conferentieoord;
- volkstuinen en schooltuinen meer combineren.

3.2.6 Tot slot

Aanvullende opmerkingen
De volgende opmerkingen worden bij deze slotvraag gemaakt:
- denk vooral aan het sociaal veilig beheer van de Tuin van Noord;
- denk aan de verbinding van de Tuin van Noord met het grotere recreatiegebied dat tegen de Tuin van Noord aanligt;
- denk eraan dat de Tuin van Noord meer moet gaan léven, vooral overdag;
- er zijn parkwachters in Leiden aangesteld, alleen voor het gebied binnen de singels. Naar verluid, hebben zij nog tijd over, dus: schakel hen ook bij de Tuin van Noord;
- schakel het buurtserviceteam ook in bij de Tuin van Noord (ogen en oren van de tuin!);
- maak de Vereniging van Vrienden van het Noorderpark weer wakker.

3.3 Conclusies

Op basis van de interviews worden de volgende conclusies getrokken.

Algemeen
De Tuin van Noord wordt in het algemeen gewaardeerd, zo niet zeer gewaardeerd. Het is een grote groene long in het noordelijk deel van Leiden met diverse functies en voorzieningen. Hij ligt weliswaar wat geïsoleerd, maar het wordt als mooi en aantrekkelijk ervaren.
De meeste gebruikers en beheerders, behalve de korfbalvereniging Pernix, hebben al een lange geschiedenis met de Tuin van Noord, die minimaal 5 jaar oud is, maar soms ook al meer dan 50 jaar oud is. De verbondenheid is dus groot.
De betrokkenheid van de geïnterviewden bij de Tuin van Noord is afhankelijk van hun professionele of maatschappelijke betrokkenheid. Men weet overigens wel van elkaars bestaan af, maar bilaterale contacten zijn er nauwelijks (behalve tussen de beide sportverenigingen). De beheergroep kan een belangrijke bindende factor gaan vormen.

Huidige stand van zaken
Hoewel de Tuin van Noord positief wordt beoordeeld, leidt de geïsoleerde ligging en het feit dat men er niet 'doorheen kan fietsen' tot de conclusie dat het om een soort niemandsland gaat. De Tuin van Noord maakt een beetje de indruk vanuit de lucht in Leiden te zijn neergevallen, er is geen directe relatie met de omgeving, zeker niet richting Willem de Zwijgerlaan. Zoals dat in meer parken, en zeker niet alleen in Leiden, vinden er dingen in de Tuin van Noord plaats, die het daglicht niet geheel kunnen verdragen. Als voorbeeld wordt genoemd de drugsoverlast, maar ook kattenkwaad. Het ontbreken van toezicht in het park is een gemis.

Huidige beheer
Eén conclusie is in ieder geval gerechtvaardigd: het beheer van de Tuin van Noord wordt niet integraal aangepakt. Iedere partij werkt min of meer op zijn eigen houtje en dat komt de integrale aanpak niet ten goede. Overigens hebben alle partijen het principe uitgesproken te willen samenwerken.
Daarnaast lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat het beheer op zichzelf redelijk tot goed verloopt.
Een goed beheer wordt echter enigszins gehinderd door de drugsoverlast. Ook het minder anonieme maken van het park, het meer 'open gooien' en toegankelijk maken van het park lijkt gewenst.

Ecologisch beheer
Uit de interviews blijkt dat men zeker niet tégen ecologisch beheer is, maar vindt dat deze vorm van beheer in de Tuin van Noord de huidige situatie moet worden gehandhaafd. Uitbreiding wordt niet echt gewenst geacht Een meer klassieke inrichting van het park wordt op prijs gesteld met handhaving van de huidige 'ecologische plekken'.

Veiligheid
De Tuin van Noord wordt niet als heel onveilig ervaren en zeker niet als onveiliger dan andere parken. Wel is er overlast van dealers en kan in het algemeen worden gesteld dat de verlichting langs de fietspaden verbetering behoeft. Ook het meer toegankelijk maken van de Tuin van Noord zou kunnen bijdragen tot het verhogen van (het gevoel van) veiligheid.

Daarnaast verdient in het kader van de veiligheid een controle plaats te vinden op de (brand)veiligheidsvoorschriften van de kantines en verenigingsgebouwen en een ontruimingsplan voor deze gebouwen en de tribune van de sportverenigingen.

Toekomst – organisatorisch
Het is verheugend te constateren dat alle beheerders en gebruikers op een of andere wijze willen participeren in het beheer van de Tuin van Noord. Het zal daarbij wel moeten gaan om praktisch ingesteld beheer, waarbij er niet veel wordt vergaderd, maar wel veel wordt gedaan. Het maken van een beheerplan vereist wel enige vergadertijd, maar als het plan er eenmaal ligt, kan er worden gewerkt en dat is wat de beheerders en gebruikers graag willen.
Naast de huidige beheerders en gebruikers verdient het aanbeveling ook omwonenden van de Tuin van Noord te vragen of zij willen participeren in dit overleg (inclusief Noorderlicht)
Daarnaast is het van belang dat er sprake is van heldere afspraken en een goede communicatiestructuur.

Toekomst – feitelijke inrichting
Zoals al is gemeld, verdient het aanbeveling het huidige ecologische beheer niet uit te breiden. De beheerders en gebruikers hebben daaraan geen echte behoefte.
De openbare toegankelijkheid van de volkstuinen dient duidelijker te worden aangegeven, waarbij er rekening mee moet worden gehouden dat alleen de wandelpaden openbaar zijn en de tuinen zélf niet
He is eveneens verheugend te constateren dat er nogal wat animo bestaat het dubbel gebruik te verbreden. Vooral de sportverenigingen maken zich hiervoor sterk. De in de interviews gedane suggesties verdienen nadere uitwerking. Daarnaast is ook de suggestie om de volkstuinen en schooltuinen te combineren interessant.

4 Streefbeeld samenwerking bij beheer en meervoudig ruimtegebruik

4.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is duidelijk geworden dat de verschillende beheerders en gebruikers op een of andere wijze willen participeren in het beheer van de Tuin van Noord. De belangrijkste voorwaarde die daarbij gesteld is, is dat het moet gaan om praktisch ingesteld beheer: niet te veel vergaderen, maar handen uit de mouwen! Hiervoor dient wel duidelijk te zijn wat er moet gebeuren, dienen heldere afspraken te worden gemaakt en is een goede communicatiestructuur nodig om er voor te zorgen dat afspraken worden nagekomen en maatregelen worden geëvalueerd.

Samen met de werkgroep is als eerste op een rijtje gezet welke doelen in het park zouden moeten worden nagestreefd. Vervolgens zijn bij deze streefdoelen ook acties aangegeven voor vormen van beheer of dubbel grondgebruik die nodig zijn om de gestelde doelen te behalen. Het streefbeeld is – vanzelfsprekend – dat alle nagestreefde doelen worden bereikt.

Binnen het streefbeeld is het naast het behalen van de doelen, ook minstens zo belangrijk dat de samenwerking tussen de partijen tot stand komt en gestructureerd verloopt. Daarom is na het opstellen van een lijst van doelen en acties ook door alle betrokken organisaties aangegeven aan welke actie (en daarmee doel) de organisatie een bijdrage zou willen leveren. Hierdoor wordt duidelijk welke partijen samen kunnen werken om een doel te behalen.

4.2 Streefdoelen en bijbehorende acties

In onderstaande tabellen is per component aangegeven naar het behalen van welke doelen wordt gestreefd en welke acties daartoe genomen zouden moeten worden. De opsomming van doelen en bijbehorende acties is een verzameling van alle voorstellen die zijn gedaan tijdens de bijeenkomsten van de werkgroep. Elke betrokken partij – vertegenwoordigd in de werkgroep – heeft tevens aangegeven aan welke 'te ondernemen actie' zij momenteel een bijdrage wil leveren.

Achter een aantal 'te ondernemen acties' is door geen van de betrokkenen expliciet aangegeven dat daar een bijdrage aan zou kunnen worden geleverd. Deze acties zijn wel in de tabellen opgenomen, omdat deze in een later stadium (bijvoorbeeld nadat de huidige te ondernemen acties zijn uitgevoerd) alsnog kunnen worden opgepakt.

Schema 4.1 Streefdoelen en bijdragen: ecologische component

Te ereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	Partij die heeft aangegeven bijdrage te willen leveren
Soortenrijkdom flora, fauna	Specifiek ecologisch beheer, zonder bestrijdingsmiddelen	Gemeente
Randen sportterrein		
Beheer boezemwater	Beheer boezemwater	Hoogheemraadschap

Schema 4.2 Streefdoelen en bijdragen: recreatieve component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	Partij die heeft aangegeven bijdrage te willen leveren
Stimuleren verantwoord gebruik Tuin van Noord	Speelvijver	Gemeente
	Speeltoestellen	Gemeente
	Speelheuvel	Gemeente
	Schooltuinen	Gemeente
	Speelgoed	Gemeente
	activiteiten op sportvelden door jeugd- en jongerenwerk	Sportbedrijf Pernix LWO sportopbouwwerk
	activiteiten op sportvelden voor overblijfklassen (schoolkinderen), naschoolse opvang e.d.	Sportbedrijf Pernix
	Mee tuinieren door asielzoekers op schooltuin	
	open-dag schooltuinen met gezamenlijke maaltijd bereid in keuken verzorgingstehuis	
	Schooltuinkinderen mogen dolen op volkstuincomplex	
Verhogen gebruiksfunctie kantines	Kantines gebruiken als horecagelegenheid	
	sleuteldrop vanuit kantine Roodenburg	LWO Sleuteldrop
	gebruik kantine sportverenigingen door schooltuinkinderen of voor huiswerkklassen	Pernix
	gebruik sportkantines door verzorgingstehuis Overrhijn, bijv. voor biljart- en kaartmiddagen	Pernix
	Brigdeclub in kantine Roodenburg	Roodenburg
Evenementen	Open dagen Wijkmarkt Kalender Muziekfestival	Gemeente
Vergrote reikwijdte park	wandelen op het sportcomplex	Sportbedrijf
	wandelen door volkstuinen (op speciaal voetpad)	

Schema 4.3 Streefdoelen en bijdragen: educatieve component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	Partij die heeft aangegeven bijdrage te willen leveren
Uitdragen filosofie	Voorlichting en discussie begeleid door vrijwilligers	gemeente
	hulp volkstuinders bij schooltuinen in bijv. speciale lessen en vakanties	
	Kennisoverdracht (ecologische) beheermethoden	
Bewustworden kinderen/kennis	Sleuteldrop	LWO Sleuteldrop
	gebruik kantine sportverenigingen door schooltuinkinderen of voor huiswerkklassen	Pernix
Streven naar een schone en veilige leefomgeving		gemeente
	gebruik deel clubgebouw Pernix door gemeentel. afd. milieucommunicatie en deel educatie- en personeelsruimte van schooltuinen	Pernix

Schema 4.4 Streefdoelen en bijdragen: sportieve component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	Partij die heeft aangegeven bijdrage te willen leveren
Speelweide ook sportfunctie	Sporten Vrije School op speelweide	Gemeente
Beoefening van meer sporten op sportvelden	tennissen op korfbalvelden	Sportbedrijf Pernix
	jeu de boules bij voetbalvereniging	Sportbedrijf
	voetbaltoernooi voor 7 Leidse tuinverenigingen	Sportbedrijf
Stimuleren sportbeoefening door buurtbewoners en parkgebruikers	openstellen sportvelden voor buurtbewoners op tijden dat geen wedstrijden en trainingen aan de gang zijn	Sportbedrijf
	Georganiseerde sport van de buurt	Pernix

Schema 4.5 Streefdoelen en bijdragen: water component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	Partij die heeft aangegeven bijdrage te willen leveren
Schone speelvijver	Regelmatige controle	Gemeente
Ecologische zone langs kreek		Gemeente
Vuil uit water	Opruimacties met kinderen	Gemeente
Slaaghsloot als kano- en roeiroute		Sportbedrijf

Schema 4.6 Streefdoelen en bijdragen: veiligheid

Te bereiken doel	Te ondememen actie om gestelde doel te bereiken	Partij die heeft aangegeven bijdrage te willen leveren
Verhogen sociale veiligheid en verminderen onveiligheidsbeleving	Snoeien en ontwerp	Gemeente
	Onveiligheidsbeleving op de sportvelden verbeteren door toepassing van een ketenbenadering.	Politie
	verbeteren veiligheidsbeleving sportvelden d.m.v. handhaving	Sportbedrijf Pernix
	verbeteren veiligheidsbeleving wandelpad tussen parkeerplaats en velden Pernix	Pernix
	Omgeving Vuurvogel extra verlichten met wit licht.	
	Het huidige gele licht t.z.t vervangen door wit licht met een grote gelijkmatigheid	
	Toezichthouder	
	Hekken voor sloten plaatsen	Pernix
Waterkwaliteit (gezondheid)	Bemonstering en opruimacties	Gemeente
Tegengaan vernieling en vandalisme	Vandalisme bestrijding door ketenbenadering met als onderdeel hiervan handhaving	Politie
	Vandalisme melding stimuleren	Politie
	Aangifte bereidheid stimuleren	Politie
	Inzicht in omvang, tijd en locatie verhogen door betere registratie	Politie
	tegengaan vernielingen en vandalisme bij sportverenigingen en volkstuinen	Sportbedrijf Pernix
	Organiseren activiteiten	LWO Jongerenwerk
	Beheercommissie	LWO Opbouwwerk
Verminderen drugsoverlast	Preventief toezicht op hotspots	Politie
	Gerichte aanpak van dealers ed (repressie)	Politie
	Frustreren van dealeractiviteit	Politie
	tegengaan drugsverkoop bij vuurvogel en bij drugstunnel onder W. de Zwijger	Pernix

Schema 4.7 Streefdoelen en bijdragen: netheid

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	Partij die heeft aangegeven bijdrage te willen leveren
Schoon park en tegen gaan zwerfafval	Schoonmaak tegengaan zwerfvuil op eigen terrein	Gemeente Pernix
	Meer bakken op de volkstuinen	
	Bestuur activeert de leden; moeten iets te bieden hebben	
	Motivatie leden beïnvloeden door interne informatie	
	Vuilnistoerisme voorkomen door duidelijke regels!	
	Bewustwording zwerfafval	LWO opbouwwerk
	Beheercommissie	LWO opbouwwerk
Speelvoorzieningen heel	Controle en snelle reparaties	Gemeente
Parkeeroverlast	Meer parkeerplaatsen aan het Joop Vervoorspad	
	Overige plaatsen afbakenen met bomen. Aaneengesloten!	
	Excessen bestrijden	
	verminderen parkeerdruk zaterdag door gebruik parkeergarage verzorgingshuis	
Inrichting en beheer	Hoge bosschages aanpassen	
	Toegangshek Volkstuin weghalen. Wordt nooit gebruikt.	
	Gehele gebied bewegwijzeren	
	voorkomen onkruid en mosvorming op de grasmat sportverenigingen	Sportbedrijf Roodenburg Pernix
	opruimen bladeren op kunstgras	Sportbedrijf Pernix

Schema 4.8 Streefdoelen en bijdragen: draagvlak

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	Partij die heeft aangegeven bijdrage te willen leveren
Betrokkenheid bewoners bevorderen	Infobulletin	LWO buurtopbouwwerk
	beheerscie	LWO buurtopbouwwerk

5 Streefbeeld technisch beheer

5.1 Inleiding

De Tuin van Noord is een familiepark met een groot aantal functies bedoeld voor alle lagen van de bevolking van Leiden. Het park zal een jaar rond goed verzorgde uitstraling moeten krijgen. Het gebruik van het park zal voor een groot deel de inrichting bepalen, hieruit volgt een bepaald onderhoudsniveau van de openbare ruimte. In dit systeem zijn een speel- en ligweide en een waterspeelplaats op hun plaats.

Het beheer van het grootste deel van het park zal dan ook, zeker de eerste jaren na aanleg, intensief zijn. In termen van de gemeente Leiden zal gestreefd moeten worden naar een beheersintensiteit passend bij het standaard plus pakket. Na verloop van jaren, als duidelijk eventueel worden aangepast aan het gebruik. Overigens geldt voor elke vorm van onderhoud dat de natuur zoveel mogelijk moet worden ontzien. Waar mogelijk moeten natuurlijke ontwikkelingen worden gestimuleerd. Dit geldt met name voor de randen van het park, daar waar het park overgaat in het sportvelden- en volkstuinencomplex. De randen aan de kant van de bebouwing zullen juist een nog onderhoudsintensiteit vragen dan de overige delen van de Tuin van Noord omdat hier de druk vanuit de bebouwing het grootst is.

De Tuin van Noord wordt ten aanzien van het beheer en gebruik verdeeld in de volgende onderdelen:
- Noorderpark;
- Park De Hoven;
- Sportvelden Pernix en Rodenburg en Volkstuinencomplex Ons Buiten;
- Ecologische verbindingszones.

5.2 Het Noorderpark

Dit is het eigenlijke, werkelijk openbare deel van de Tuin van Noord, hier ligt de functionele kern van het gebied. Het Noorderpark heeft alles in zich om een familiepark te worden voor een groot deel van de bevolking van het Noorderkwartier en de Merenwijk. Het park zal zodanig worden onderhouden dat het jaar rond een verzorgde uitstraling is gegarandeerd.

Bomen
- De in het park voorkomende bomen worden jaarlijks gecontroleerd en indien nodig gesnoeid.
- Dood hout en zieke bomen worden verwijderd. Uitgangspunt hierbij is dat de veiligheid voor gebruikers van het park wordt geoptimaliseerd.
- Zieke bomen zullen worden vervangen door gezonde bomen met een duurzaam karakter. Blad van bomen wordt in de herfst tweemaal verwijderd van grasvelden, paden en speelplaatsen.
- De knotwilgen rond de waterspeelplaats worden 1 x per 4 jaar geknot.
- Bij de wekelijkse controle van de Tuin van Noord zullen boompalen en -banden worden gecontroleerd en zonodig vervangen dan wel bevestigd.

Heesters
De in het plan voorkomende heesters worden op verschillende manieren onderhouden, afhankelijk van de aard van de beplanting.

- Beheer van het aanwezige bosplantsoen vindt plaats conform de voor de gemeente Leiden opgestelde beheersrichtlijnen voor bosplantsoen.
- Bosplantsoen wordt voor het grootste deel eenmaal in de 5 jaar teruggezet, dit gebeurt gefaseerd zodanig dat elk jaar 1/5 deel van het bosplantsoen wordt teruggezet.
- Op plaatsen waar het gebruik van het park dit toelaat kunnen delen bosplantsoen langer dan 5 jaar blijven staan. Zodoende kunnen individuele heesters verder uitgroeien en kan verruiging en verdichting optreden.
- Snoeien dient buiten het broedseizoen te geschieden.
- Snoeihout kan, op plekken waar dit mogelijk is in verband met het gebruik van het park, op rillen worden gezet. Dergelijke rillen kunnen dienen als broed- en verblijfsplaats voor een groot aantal dieren.
- De bestaande vakken heesters en heesterrozen worden samengevoegd tot grotere eenheden en aangeplant op functionele plekken rond de speelweide en langs de randen van het Noorderpark.
- Rond de speelweide en de waterspeelplaats mogen, in verband met het toezicht op spelende kinderen, heesters nooit hoger worden dan 1.00 meter. Als dit betekent dat heestervakken meer dan 1 maal per jaar moeten worden gesnoeid moet het sortiment worden aangepast. Gebruik moet dan worden gemaakt van lagere heestersoorten.
- Langs paden wordt minimaal 1,50 meter ruimte gehouden tussen de rand van het pad en de eerste rij heester. Deze strook wordt ingericht en beheerd als gras.
- De heestervakken zullen gedurende de eerste vijf groeiseizoenen onkruidvrij worden gehouden. Dit betekent dat zevenmaal per jaar geschoffeld en incidenteel gewied zal worden.
- Door het uitgroeien van de heesters zal de beplanting in de loop der jaren sluiten. Als gevolg hiervan zal een steeds kleiner percentage van het heesterareaal hoeven te worden bewerkt. Het aantal onderhoudsbeurten per jaar neemt niet af.
- Eventuele aanplant van heesters dient te gebeuren met inheemse, besdragende soorten als vlier, meidoorn en liguster.

Gras

- Het gras wordt voor het grootste deel zo vaak gemaaid dat na iedere maaibeurt het maaisel kan blijven liggen zonder dat dit de kwaliteit van de grasmat schaadt. Dit betekent dat 22 tot 26 keer per jaar moet worden gemaaid.
- Het deel van het gras dat als speelweide wordt gebruikt en de omliggende veldjes worden jaarlijks geverticuteerd en bezand. Op deze wijze wordt is een jaarrond veilig bespeelbaar grasveld verkregen. Bemesten vindt onder normale omstandigheden niet plaats.
- Gras langs heester- en bosplantsoenvakken wordt, als de ruimte dit toelaat, beheerd als zoomvegetatie. Dit betekent dat het gras een- of tweemaal per jaar wordt gemaaid, dit is afhankelijk van de beschikbare ruimte en de voorkomende soorten. Het maaisel wordt afgevoerd. De breedte van de zoom kan variëren maar een moet minimaal 1 meter zijn.
- Ter vergroting van de potentiële kwaliteit van de zoom wordt in de loop der tijd een deel van de bestaande, rechte rand van het plantsoen verwijderd zodat een meer natuurlijke rand ontstaat. De zoom moet bij voorkeur gelegen zijn aan de zuidzijde van het plantsoen.

Oevervegetatie

- Waar het gebruik en het beeld van het park dit toestaat wordt langs sloten aan de randen van het park een strook ingerichte en beheerd als bloemrijke oevervegetatie. Deze zone is 1 tot 2 meter breed en grenst direct aan de beschoeiing van de sloot.
- De oevervegetatie wordt tweemaal per jaar gemaaid, het maaisel wordt daarbij afgevoerd.
- Als na verloop van tijd een stabiele situatie met meerjarige kruiden ontstaat kan worden overgegaan op een systeem van eenmaal per jaar maaien.

Bolgewassen

- Op minder intensief betreden delen van het gras worden voorjaarsbloeiende bolgewassen aangeplant.
- Voorwaarde bij de keus van de bollen is dat het reguliere maairegime niet, of slechts in beperkte mate, mag worden gehinderd. Dit betekent dat alleen zeer vroeg bloeiende soorten kunnen worden toegepast.
- Met name stinzenplanten zullen worden toegepast.
- De eerste maaibeurt kan in het voorjaar pas plaats vinden na geelverkleuring van het loof van de bollen. De bolgewassen worden zo gekozen dat ze zich op natuurlijke wijze vermeerderen.

Waterspeelplaats

- De waterspeelplaats is een apart onderdeel van het Noorderpark. Door de grote zorg voor de veiligheid en de gezondheid van de in en rond het water spelende kinderen is hier een intensief beheer noodzakelijk.
- Het water van de speelplaats moet jaarlijks tweemaal worden gecontroleerd op het voorkomen van ziekteverwekkers. Het Hoogheemraadschap van Rijnland is hiervoor verantwoordelijk.
- Het water moet altijd door middel van rondpompen van het water in beweging worden gehouden. Elke twee maanden moet het water in z'n totaliteit worden ververst door het droogpompen van de waterplaats en het inlaten van vers water.
- Het zand rond de waterspeelplaats wordt eenmaal per jaar vervangen.
- Het zand wordt jaarlijks gezeefd.

Waterpartijen

De waterpartijen vormen de rode draad door de totale Tuin van Noord en zijn van groot belang voor het karakter van het park. Op dit moment is de inrichting niet optimaal. Door de hoge beschoeiingen ontstaat een scherpe grens tussen water en land. Dit komt enerzijds de beleving van het water niet ten goede en gaat anderzijds ten koste van de veiligheid van het park. Kinderen kunnen makkelijk in het water terecht komen, maar het is voor met name jonge kinderen heel moeilijk weer uit het water te komen.

- Door het verwijderen van de beschoeiing en het vervangen ervan door een oever met flauw talud en een plasberm wordt zowel de veiligheid als de beleving van het water vergroot. Het water wordt integraal onderdeel van het park en kan worden gebruikt voor vissen, spelevaren en schaatsen. Als bijkomend voordeel geldt dat water met een flauw talud natuurvriendelijk is en interessante mogelijkheden biedt voor planten en dieren.
- De waterpartijen worden jaarlijks in de nazomer gecontroleerd en gemaaid om te voorkomen dat het water te veel begroeid raakt en stagnatie van de doorstroming ontstaat.
- Om het profiel de gewenste doorsnede te laten houden worden de waterpartijen eenmaal in de vier tot zes jaar uitgebaggerd.

- Uitkomende plantendelen en bagger moeten worden afgevoerd. Ten einde dieren die in het water leven een zo groot mogelijke kans op ontsnappen te geven worden de werkzaamheden uitgevoerd in de nazomer, voordat de dieren zich voor de winter hebben teruggetrokken in de baggerlaag op de slootbodem.
- Eveneens ter vergroting van de overlevingskans van de dieren in het water worden de af te voeren bagger en plantendelen tijdelijk op de oever gezet alvorens ze worden afgevoerd.
- Riet wordt eenmaal in de 2 tot 3 jaar gemaaid. Dit gebeurt gefaseerd in de herfst.

Natuurvriendelijke Kernplekken
Binnen het regulier beheerde parkgebied bestaat zal op een aantal plaatsen een andersoortig, meer natuurvriendelijk beheer worden toe gepast. Op deze Natuurvriendelijke Kernplekken staat het beheer meer ten dienste van natuurlijke ontwikkelingen.

- De natuurlijke ontwikkelingen worden echter wel op cultuurlijke wijze op gang geholpen en vindt voortdurend sturing en correctie plaats.
- Dit betekent dat niet alleen voorwaarden voor natuurlijke ontwikkelingen worden gecreëerd in de vorm van inrichting en afwerking van het maaiveld, maar dat ook planten worden gezaaid en aangeplant. Hierbij worden alleen inheems materiaal gebruikt.
- Plekken die in aanmerking komen zijn onder meer het voormalige kreekje dat dwars door het park loopt en nader aan te wijzen plekken die hiermee in verbinding staan.
- Door de aanleg van het park is de bodem sterk geroerd geworden, dit is geen goede basis voor natuurlijke ontwikkelingen. De kernplekken zullen pas worden ingericht als de bodem van het park tot rust is gekomen. Dit geeft de beheerders tevens de gelegenheid de grote lijnen van het Noorderpark goed op orde te hebben alvorens gestart wordt met natuurvriendelijke experimenten.
- De onderhoudsfrequentie zal net zo hoog zijn als in de rest van het Noorderpark, namelijk 7 keer per jaar. De handelingen zullen echter anders van aard zijn. In plaats van schoffelen wordt hier uitsluitend onkruid gewied. Door de ontwikkeling van de vegetatie tot een meer natuurlijk systeem zal ingrijpen voor een steeds kleiner percentage van de kernplekken noodzakelijk zijn. Omdat de frequentie in de loop der jaren gehandhaafd blijft zal deze vorm van beheer niet per definitie minder kosten met zich meebrengen.
- Jaarlijks monitoren van de situatie zal nodig zijn om de effecten van het beheer te kunnen beschouwen en de maatregelen zonodig aan te passen.

5.3 Park de Hoven

Dit deel van de Tuin van Noord is gelegen tussen en langs de flats De H oven. Hoewel openbaar heeft dit gebied een veel meer privé karakter. Het groen vormt het decor voor de flats en heeft zo vooral een representatieve functie. In het park kunnen verder de kinderen uit De Hoven onder toezicht spelen. Het groen rond De Hoven bestaat uit bomen, heesters en gras. De beplanting rond verpleeghuis Overrhijn vormt geen onderdeel van dit plan.

Bomen
Het karakter van het groen tussen de flats wordt bepaald door de bomen. Bomen geven schaduw, bomen geven intimiteit, bomen geven aanleiding tot spel, bomen geven privacy, bomen bieden dieren voedsel en nestelgelegenheid.

Ze zijn derhalve van groot belang voor de beleving van de openbare ruimte.

- Om deze reden zullen meer bomen aangeplant gaan worden. Aanplant dient daarbij te gebeuren in overleg met de bewoners van De Hoven. Overleg is mogelijk over het sortiment en de precieze standplaats van de te planten bomen. Het aantal te planten bomen wordt door de gemeente vastgesteld.
- Bomen moeten worden aangeplant met een minimale stamomvang van 25-30 cm op 1 meter hoogte gemeten.
- Fruit- of notenbomen kunnen alleen worden toegepast als voldoende toezicht mogelijk is.
- Als vruchtdragende bomen zijn aangeplant waarvan de vruchten door bewoners kunnen worden geplukt is toezicht bij het oogsten noodzakelijk.
- Het onderhoud van de bomen bestaat uit het jaarlijks controleren van de bomen. Zieke bomen en dood hout worden verwijderd.
- Blad van bomen zal in de herfst tweemaal worden geruimd.
- Bij de wekelijkse controle van de Tuin van Noord zullen boompalen en -banden worden gecontroleerd en zonodig worden palen vervangen en banden opnieuw bevestigd.

Heesters

- De in De Hoven voorkomende heesters en hagen zullen ter bevordering van de openheid worden verwijderd.
- In de toekomst zullen geen heesters en hagen worden toegepast in dit deel van het park.

Gras

- Het gras onder de bomen wordt, afhankelijk van het weer 22 tot 26 keer per jaar gemaaid.
- De randen worden tweemaal per jaar bijgemaaid en eenmaal per jaar worden randen langs paden afgestoken.
- Er wordt niet bemest of bezand.

Bolgewassen

- In het gras worden, in overleg met de bewoners, voorjaarsbloeiende bolgewassen aangeplant. De keus van de bollen mag het reguliere maairegime niet, of slechts in beperkte mate, hinderen.
- Alleen zeer vroeg bloeiende soorten kunnen worden toegepast.
- De eerste maaibeurt kan in het voorjaar pas plaats vinden na geelverkleuring van het loof van de bollen. De bolgewassen worden zo gekozen dat ze zich op natuurlijke wijze vermeerderen.

5.4 Sportvelden Pernix en Roodenburg en Volkstuinencomplex Ons Buiten

De in de Tuin van Noord gelegen sportvelden zijn in beheer bij de afdeling Sportvelden van de gemeente Leiden. De bosplantsoenranden van het sportcomplex, inclusief de sloten vallen ook onder deze dienst. De randen vormen, in combinatie met de randen langs het volkstuinencomplex de verbinding met de grotere groengebieden in de omgeving. De bomen, de sloten en de bermen zijn onderdeel van het grotere systeem van ecologische verbindingen en migratieroutes in en rond de gemeente Leiden.

Bomen

- Rondom het sportcomplex staan diverse soorten bomen, de meerderheid bestaat uit populier en wilg. Deze zijn inmiddels kaprijp en zullen binnen 5 jaar moeten worden gekapt.

De te kappen populieren,wilgen en iepen zullen worden vervangen door essen, esdoorns en elzen.

- De overige bomen zijn ooit als bosplantsoen aangeplant en niet tijdig teruggezet. Voorbeelden zijn els, iep, esdoorn en es. Met name de iep vormt een probleem in verband met de iepziekte. Zieke, aangetaste iepen zullen moeten worden verwijderd. De overige bomen kunnen blijven staan en zullen jaarlijks moeten worden gecontroleerd.
- Dood hout en zieke bomen zullen alleen worden verwijderd als ze een gevaar opleveren voor passanten of als ze een infectiehaard voor de verspreiding van ziekten vormen.
- Dode bomen die geen gevaar opleveren zullen met rust gelaten worden, ook omgevallen bomen worden niet afgevoerd.
- Voor eventueel nieuw te planten bomen moet inheems materiaal worden gebruikt.
- Blad zal niet worden geruimd maar tweemaal in de herfst van het pad en de aanliggende 2 meter berm worden weggeblazen. Dit bevordert enerzijds de veiligheid en anderzijds treedt langs het pad een meer merkbaar effect van verschraling op.

Bosplantsoen

- In dit deel van de Tuin van Noord komen alleen heesters voor in de vorm van bosplantsoen. Dit bosplantsoen wordt daar waar het gebruik en de sociale veiligheid dit toelaat gehandhaafd.
- Het beheer bestaat eruit het plantsoen in keer per vijf gefaseerd terug te zetten, zodanig dat jaarlijks 1/5 deel wordt afgezet.
- Waar het gebruik van het park dit toelaat kunnen delen bosplantsoen langer dan 5 jaar blijven staan. Zodoende kunnen individuele heesters verder uitgroeien en kan verruiging en verdichting optreden.
- Snoeien dient buiten het broedseizoen te geschieden.
- Snoeihout kan, op plekken waar dit mogelijk is in verband met het gebruik van het park, op rillen worden gezet. Dergelijke rillen kunnen dienen als broed- en verblijfsplaats voor een groot aantal dieren.
- Kruidengroei tussen de struiken wordt alleen het eerste jaar na terugzetten pleksgewijs teruggedrongen met behulp van een bosmaaier.

Gras

Gras komt in dit gebied alleen voor als kruidenrijke bermen. De bermen hebben allemaal een redelijke grote breedte. De bermen kunnen uitstekend dienen als migratieroute voor planten en dieren.

- Het beheer bestaat uit hooilandbeheer, d.w.z. dat tweemaal per jaar wordt gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd.
- Doordat in een groot deel van de bermen populieren met veel bladval staan, zal hooilandbeheer geen merkbaar verschralend effect hebben. Door op de juiste tijdstippen te maaien kunnen kruiden wel worden bevoordeeld ten opzichte van grassen.
- Gras langs bosplantsoen wordt, als de ruimte dit toelaat, beheerd als zoomvegetatie. Dit betekent dat het gras een- of tweemaal per jaar wordt gemaaid, dit is afhankelijk van de beschikbare ruimte en de voorkomende soorten. Het maaisel wordt afgevoerd. De breedte van de zoom kan variëren maar een moet minimaal 1 meter zijn.
- Ter vergroting van de potentiële kwaliteit van de zoom wordt in de loop der tijd een deel van de bestaande, rechte rand van het plantsoen verwijderd zodat een meer natuurlijke rand ontstaat. De zoom moet bij voorkeur gelegen zijn aan de zuidzijde van het plantsoen.

Problemen doen zich voor ten aanzien van het parkeren door bezoekers van de sportvelden en de volkstuinen. De huidige maatregelen om parkeren tegen te gaan, omgezaagde boomstammen in de wegberm, zijn als middel erger dan de kwaal. De bermen krijgen een uiterst onverzorgde uitstraling. Zonder goede oplossing van het parkeerprobleem elders is het weren van alle autoverkeer uit dit deel van de Tuin van Noord de enige oplossing.

Watergangen
Langs alle randen van het sportpark en de volkstuinen liggen sloten, deze vormen, evenals de bermen en de bomen, de verbinding met het buitengebied.

- De sloten zullen op natuurvriendelijke wijze worden ingericht en beheerd. Zoals ook in de rest van de Tuin van Noord moet de beschoeiing voor een groot deel worden verlaagd ter verbetering van de veiligheid, het gebruik en de ecologische waarde.
- Het beheer van de watergangen komt neer op het jaarlijks controleren van de waterdiepte en de kwaliteit van de beschoeiing.
- Aangezien de watergangen voor het overgrote in de schaduw liggen is explosieve groei van waterplanten niet te verwachten. Maaien is daarom niet noodzakelijk, er wordt gebaggerd indien nodig.
- Riet wordt eenmaal in de 2 tot 3 jaar gemaaid. Dit gebeurt gefaseerd in de herfst.

Oevervegetatie

- De oevervegetatie langs sloten worden beheerd als bloemrijke oevervegetatie.
- Het beheer komt overeen met dat van de bermen en kan in dezelfde gang worden meegenomen.
- Als na verloop van tijd een stabiele situatie met meerjarige kruiden ontstaat kan worden overgegaan op een systeem van eenmaal per jaar maaien.

5.5 Volkstuinvereniging 'Ons Buiten'

Het terrein van de volkstuinvereniging is niet in beheer bij de gemeente Leiden. Het vormt in die zin dan ook geen onderdeel van dit rapport. De volkstuinen vormen evenwel een belangrijk onderdeel van de Tuin van Noord. Dit geldt zowel voor de visuele en functionele aspecten van het gebied als voor aspecten die betrekking hebben op flora en fauna. Het is om die reden dat wel een aantal aanbevelingen worden gegeven voor de inrichting en het beheer van het gebied.

- De randen van het gebied zouden op eenzelfde wijze moeten gaan worden omgevormd en beheerd als is voorgesteld voor het gemeentelijk groen.
- Het complex kan onderdeel uit gaan maken van de ecologische structuur van de Tuin van Noord door het aanbrengen van natuurvriendelijk ingerichte en beheerde stroken groen langs bijvoorbeeld doorgaande paden.
- De tuinders kunnen worden ingelicht omtrent het milieuvriendelijk tuinieren. Veel volkstuinders zijn hier al mee bezig en dit zou moeten worden versterkt.
- Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen door de volkstuinders zal moeten worden ontmoedigd.
- Door het ontwikkelen van een goede manier van vuilverwerking en het geven van voorlichting van het belang ervan kan het probleem van vervuiling van de randen van het complex worden verminderd.
- Door het actief betrekken van de volkstuinders bij de ontwikkelingen van de Tuin van Noord zal meer begrip en waardering ontstaan.

5.6 Ecologische verbindingszones

Voor de gemeente Leiden is een Ecologische Structuur ontwikkeld. Doel is rond Leiden een aaneengesloten systeem van ecologische kerngebieden, steppingstones en verbindingszones te creëren met vestigingsplaatsen en migratiemogelijkheden voor flora en fauna. De Tuin van Noord is gelegen op een, in potentie, belangrijk knooppunt van dergelijke verbindingen.
De verbindingen die worden gebruikt door planten en dieren kunnen, deels, ook worden gebruikt door mensen. De ecologische hoofdstructuur wordt gekoppeld aan een recreatieve structuur. In en rond Leiden kan op deze wijze een systeem worden ontwikkeld van wandel-, fiets- en vaarroutes die door en langs de natuur van Leiden leiden.
De elementen die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur worden op een zo natuurlijk mogelijke wijze ingericht en beheerd. Doel is daarbij de natuurlijke ontwikkelingen te volgen en te begeleiden met minimale inzet van mens en machine.
Vooral de Slaaghstrook, de zone gelegen tussen de Tuin van Noord en de Merenwijk is hierbij van belang.
Verder kunnen sloten en bermen aan de randen van de Tuin van Noord op termijn van belang zijn voor de ecologische structuur rond Leiden.

5.7 De Randen

De Slaaghstrook en de Gooimeerlaan vormen een apart onderdeel die officieel niet bij het Parkgebied horen. Toch is de noodzaak tot afstemming op de visie evident. Vandaar dat hier beknopt de beheersvisie gegeven wordt.

5.7.1 Slaagstrook

De strook vormt de natte verbindingszone tussen de Zijl, de Holle Mare, de Kager Plassen, 't Joppe en de Singel in de stad. De bedoeling is dat de strook op regionaal niveau een extra verbinding tot stand brengt tussen het Veenweidegebied aan de oostkant van Leiden en de Strandwallen aan de westkant van de stad. De Slaaghstrook bestaat uit een brede sloot met aan weerszijden oevers. De noordoever zal worden ingericht als natuurlijke oeverzone met afwisselend bomen, bosschages, rietkragen en bloemrijke bermen. Door het gebied voert een fiets- en wandelpad. De zuidelijke oever ligt op de grens van het volkstuinencomplex Ons Buiten. Het is met name deze ligging die het gebied kwetsbaar maakt, de druk vanuit de volkstuinen is groot.

Bomen
In de Slaaghstrook staan diverse soorten inheemse bomen.

- De nog jonge bomen op de noordoever zullen jaarlijks moeten worden gecontroleerd. De komende jaren zal regelmatig vormsnoei moet worden toegepast.
- Langs het volkstuinencomplex staan diverse soorten bomen, de meerderheid bestaat uit populier en wilg. Deze zijn inmiddels kaprijp en zullen binnen 5 jaar moeten worden gekapt. De overige bomen zullen moeten worden gehandhaafd. Dood hout en zieke bomen zullen alleen worden verwijderd als ze een gevaar opleveren voor passanten of als ze een infectiehaard voor de verspreiding van ziekten vormen.
- Blad wordt tweemaal in de herfst van het pad en de berm worden weggeblazen. Dit bevordert enerzijds de veiligheid en anderzijds treedt langs het pad een meer merkbaar effect van verschraling op.
- Blad tussen de struiken wordt niet verwijderd.

Bosplantsoen
In de Slaaghstrook komen heesters alleen voor in de vorm van bosplantsoen.

- Het beheer bestaat eruit het plantsoen in keer per vijf gefaseerd terug te zetten, zodanig dat jaarlijks 1/5 deel wordt afgezet.
- Delen bosplantsoen kunnen langer dan 5 jaar blijven staan. Zodoende kunnen individuele heesters verder uitgroeien en kan verruiging en verdichting optreden.
- Snoeien dient buiten het broedseizoen te geschieden.

- Snoeihout kan, op plekken waar dit mogelijk is in verband met het gebruik van het park, op rillen worden gezet. Dergelijke rillen kunnen dienen als broed- en verblijfsplaats voor een groot aantal dieren.
- Kruidengroei tussen de struiken wordt alleen het eerste jaar na terugzetten pleksgewijs teruggedrongen met behulp van een bosmaaier.

Gras
Gras komt in dit gebied alleen voor als kruidenrijke bermen. De bermen hebben allemaal een redelijke grote breedte. De bermen kunnen uitstekend dienen als migratieroute voor planten en dieren. Het beheer bestaat uit hooilandbeheer, d.w.z. dat tweemaal per jaar wordt gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Het afvoeren van maaisel heeft een verschralend effect op de bodem, dit effect is alleen merkbaar als de werkzaamheden perfect worden uitgevoerd. Van belang is daarbij dart met de goede machines wordt gewerkt, dat maaitijdstippen gedurende een reeks van jaren gelijk blijven en dat al het gras wordt afgevoerd. De berm moet de komende tijd gevrijwaard blijven van graafwerkzaamheden. Graven in de berm ten behoeve van bijvoorbeeld riolering zal het verschralend effect van 20 jaar te niet doen.

De Slaaghsloot is in beheer bij het Hoogheemraadschap en valt dus buiten dit beheerplan. De sloot vorm evenwel wel de kern van de verbinding met het buitengebied. Om die reden wordt wel het gewenste beheer beschreven.
- De sloot zal op natuurvriendelijke wijze worden ingericht en beheerd.
- Het beheer van de watergangen komt neer op het jaarlijks controleren van de waterdiepte en de kwaliteit van de beschoeiing.

Oevervegetatie
De oevervegetatie langs sloten worden beheerd als bloemrijke oevervegetatie.

- Jaarlijks wordt de helft gemaaid, dit geldt zowel voor de vegetatie in het water als die op de oever.
- Het maaisel wordt afgevoerd nadart het eerst op de kant is gelegd om dieren de kans te geven te ontsnappen.

5.7.2 Gooimeerlaan

Het gebied langs de Gooimeerlaan maakt op dit moment geen onderdeel uit van de plannen rond de Tuin van Noord. Het is echter op termijn wel zeer interessant als droge ecologische verbindingszone tussen grote groengebieden aan de rand van Leiden en de Singel rond de Leidse binnenstad. Dit zal met name het geval zijn als de geplande amoveringen worden uitgevoerd. Als de school de Vuurvogel is gesloopt ontstaat een brede open ruimte die voor een groot deel "natuurlijkvriendelijk" kan worden ingericht. Ten einde een goed resultaat te bereiken zullen hiervoor te zijner tijd weldoordachte plannen moeten worden ontwikkeld. Tot het zo ver is kan het beste het bestaande beheer worden gecontinueerd.

5.8 Controle en monitoring

Gedurende de eerste drie jaar na de start van de werkzaamheden in het kader van het beheerplan wordt intensief controle uitgeoefend op de ontwikkelingen in het park. Elke week vindt in de Tuin van Noord een algehele controle op de kwaliteit van het park plaats. Tijdens deze controle wordt alle zwerfvuil en andere niet gewenste toevoegingen aan het park verwijderd. Verder wordt tijdens deze rondgang al het meubilair en de speeltoestellen gecontroleerd en zonodig hersteld, vervangen of verwijderd. Controle op de bevestiging van de boompalen en -banden vindt tegelijkertijd plaats. Verkeersbegeleidende elementen als hekjes en stootbanden worden hersteld of vervangen.
Monitoring van het gebied zal voortdurend nodig zijn.

Vanaf nu zullen jaarlijks de consequenties van het gevoerde beheer worden bekeken. Hierbij zal naast een kwalitatieve en kwantitatieve controle ook moeten worden gekeken naar de natuurlijke ontwikkeling van de Tuin van Noord. Met name het voorkomen van flora en fauna en de eventuele voor- of achteruitgang moeten worden gecontroleerd.

6 Streefbeeld sociale veiligheid

6.1 Inleiding

Dit tweede onderdeel over sociale veiligheid is het geven van een aantal handreikingen om de geschetste problemen (zie paragraaf 2.5) op te lossen. Deze aanbevelingen zijn genummerd en corresponderen met de nummers van de geschetste knelpunten in paragraaf 2.5.

Als aan alle aanbevelingen wordt voldaan wordt met de huidige situatie als uitgangspunt de meest sociaal veilige situatie in het gebied behaald. Dit is dan ook het streefbeeld. Bij het opstellen van de aanbevelingen zijn de toetsingscriteria, zoals toegelicht in paragraaf 2.5, aangehouden. Daarnaast is de reeks context-ontwerp-beheer-handhaving als rode draad, als zienswijze, gehandhaafd bij het leggen van verbanden tussen analyse en aanbevelingen.

6.2 Zichtbaarheid

1 Maak aan de oostzijde van de Gooimeerlaan een goed verlicht uniform verlichtingsplan; uitgaande van wit licht (i.p.v. oranje natriumlicht) met een goede gelijkmatigheid (waardoor er geen gaten vallen en het verlichtingsniveau op de route continue is (en aansluit op de Marnixstraat, de meest veilige avondroute naar de binnenstad via het Noorderkwartier). Ook op dit traject is meer uniformiteit in verlichting gewenst (nu drie soorten armaturen en twee soorten licht, waaronder het ongewenste natriumlicht).

2 Om schijnveiligheid te voorkomen moet duidelijk gemaakt worden dat de continue route door het park, in het verlengde van de Marnixstraat de meest veilige avond route is. Naast het aanlichten met continue wit licht is het zorg dat het fietspad langs de Gooimeerlaan in de avonduren minder geschikt is als doorgaande route. Dit kan door hier oriëntatieverlichting toe te passen of nog beter de verlichting langs het fietspad achterwege te laten.

3 Omdat de IJsselmeerlaan ook een belangrijke avondroute is en van weerszijden gebruik gemaakt wordt van de fietspaden/wandelpaden is een meer open middenberm gewenst. Het verwijderen van de onder- en tussenbeplanting met behoud van de bomen is daartoe middel. Ten tweede zou minstens een van de beide routes met helder wit licht begeleid moeten worden. Wit licht is voor gezichtsherkenning en andere veiligheidsgevoelens een verbetering. Voorkeur voor verlichting gaat uit naar de zijde van de Tuin van Noord, omdat hier in het zuiden en noorden vrij snel bebouwing de route begeleidt en een alternatieve route in Slaaghwijk (Kraaienhorst) wordt aangereikt.

4 Bezien of het stuk fietsroute van het Joop Vervoornpad dat oost-west gericht is, ter hoogte van de entree rechtdoor getrokken kan worden en in en zelfde soort profiel de bocht om kan gaan, zonder onoverzichtelijke hoeken te creëren.
Wellicht is het interessant te bezien of een pilot "intelligent verlichten" interessant is voor de Joop Vervoerplan: dit is een principe waarbij na een bepaalde tijd de lampen doven en alleen wanneer fietsers gedetecteerd worden de verlichting weer aangaan en als ze het gebied verlaten gaat de verlichting ook weer na passeren van een detectielus weer uit.

Het grote voordeel is dat de route 's nachts niet verlicht is, waardoor onbevoegden die op de volkstuinen wat denken te zoeken te hebben niet gestimuleerd worden het gebied in te gaan. Ervaringen met dit project intelligent of flexibel verlichten zijn opgedaan met een vergelijkbaar groengebied met sport en recreatie in de Kerkepolder in Delft (2000).

5 Laat de overgangen in verlichtingsniveau beter op elkaar aansluiten aan de uiteinden van de tunnelmonden van de Kooitunnel bij het zorgcomplex Overrhijn.

6 Vorm in het nieuw aangelegde deel van het Noorderpark, in het kader van ontwerpend beheren, de beplante kruispunten om in open kruispunten met verbijzonderingen bij de waterpartijen: ecologische hotspots.

7 Laat de Slaaghstrook als ecologische drager ook in de toekomst een open karakter behouden, waarbij er goed doorkijk is vanaf de wandelroute op de Slaaghzijde naar de rand van Ons Buiten.

8 De nieuwbouw van het woonzorgcomplex Overrhijn kijkt uit op de meer extern gelegen gebouwen en velden en kan zo een bijdrage leveren aan informele controle op het sportcomplex. Voorwaarde is wel dat ook in de toekomst het dubbelgebruik van de kantine wordt gewaarborgd; als bewoners van Overrhijn de kantine en omgeving gebruiken op bepaalde tijdstippen zal de betrokkenheid met het complex van v.v. Roodenburg navenant toenemen.

9 Zorg dat de lichtmasten op het complex Pernix dermate zijn afgesteld dat doorgaand fietsverkeer op het Joop Vervoornpad niet verblind wordt door de masten. Idealiter is er een beperkt zwart gat tussen veldlichten en de verlichting op het fietspad.

10 Trek de waterspeelplaats ruimtelijk bij het speelveld van het nieuw ingerichte Noorderpark. In die zin is het ecologisch beheren van de oevers vanuit sociale veiligheidsoptiek aan stringente regels verbonden: laat wilgentenen van de beschoeiing niet doorgroeien.

11 Neem maatregelen als 'opgeschoonde beplanting' op als duurzame beheermaatregel in een uniform beheerplan voor de gehele Tuin van Noord. Huidige maatregelen die de kwaliteit van het gebied ten dienste komen moeten een consistent karakter krijgen.

6.3 Attractiviteit

1 Het deel van de Gooimeerlaan tussen het kruispunt met de Willem de Zwijgerlaan en de Hallenweg (t.h.v. Shell-tankstation) kan goed ecologisch beheerd worden indien er een combinatie van duidelijke indicatie (qua licht) wat een veilige avondroute is voortgezet worden (zie hiertoe aanbeveling 1 bij zichtbaarheid).

2 Zorg voor een uniforme autowerende voorziening, die ook prettig oogt. Dat kan met paaltjes of door banden. Zie ook aanbevelingen technisch beheer.

3 Stel een communicatietraject op over waar wel en waar niet natuurlijk/ecologisch wordt beheerd en wat de resultaten tussen bijvoorbeeld nu en vijf jaar zijn.
Concentreer de bijzondere kleurrijke beplanting. Zie aanbevelingen hiertoe bij technisch beheer van het Noorderpark sec.

4 Maak officiële barbecueplaatsen langs de randen van de centrale weide opdat vooral allochtone Leidenaren hier in de zomer gebruik van kunnen maken. Zorg wel voor een duidelijk vuilophaalregiem en afspraken over acceptatie restafval (kooltjes e.d niet laten liggen, maar meenemen).

5 Zorg voor een adequaat waterbeheer, met name bij de waterspeelplaats. Dat betekent in deze dat er minstens twee keer per jaar gecontroleerd wordt op ongerechtigheid op de bodem van de waterspeelplaats.

Het gaat dan vooral om eventuele aanwezigheid van spuiten e.d. die door junkies weggegooid worden. Gelijktijdig zou een regime ingesteld kunnen worden, waarbij in de stad er alleen nieuwe spuiten verstrekt worden als de oude ingeleverd worden (statiegeldmethode).

6 Zorg voor adequaat beheer. Vooral de ecologisch beheerde wildere delen dienen goed technisch schoongehouden te worden ("het is hier toch een zooitje, dus dit kan er wel bij"). Een keer in de maand zwerfvuil ruimen en vegen is te weinig. Natuurlijk beheer zou meer aan een standaard pluspakket gekoppeld moeten worden: mensen ergeren zich niet zozeer aan het feit dat ergens brandnetels in een zone groeien, wel aan het feit dat er al drie weken een bierblikje ligt. Dit zichtbare zwerfvuil trekt op zijn beurt weer vuilwerpers aan.

7 Neem speelelementen op in het oostelijk gelegen deel van de Bothstraat. Wat onverlet laat dat er meer aandacht moet zijn voor opvang van 16 plus jongeren in Noorderkwartier en Slaaghwijk.

6.4 Toegankelijkheid/vluchtroutes

1 Houdt het volkstuinencomplex 'Ons Buiten' toegankelijk voor derden, maar houdt het informeel. Elders in het land zijn tendensen waar te nemen waarbij de volkstuinen echt formeel bij het park getrokken worden en er ook sfeertuinen op het complex met banken worden geïntroduceerd. Dat levert enkel kwetsbare moeilijk te beheren randen op.

2 Geen aanbeveling.

3 Aanbeveling zie punt 2 onder Attractiviteit (paragraaf 7.3).

4 Houdt de routing in het Noorderpark zoveel mogelijk open en maak de waterpartijen beter toegankelijk voor spelevaren door plasbermen en onderwatertaluds te ontwikkelen en geen steile oevers, zoals in de huidige situatie.

5 Over de Slaaghsloot is een fraaie brug, die vreemd genoeg van niets naar nergens gaat. Wel zijn er houtsnipperpaden, die heel informeel zijn en langs het water lopen en ook het volkstuinencomplex toegankelijk maken. Het bruggetje is een hangplek voor jongeren uit Slaaghwijk. Ons Buiten heeft last van de jongeren, maar voor de rest van de buurt lijkt het een ideale plek, daar er geen overlast in de buurt zelf is. Laat dit in de toekomst zo blijven fungeren. De plek is in het zicht en er wordt geen doorgaand langzaam verkeer gehinderd. Om de volkstuinders te ontzien zouden de houtsnipperpaden teruggebracht kunnen worden tot een of twee wat minder kruip-door-sluip-door paden, waarmee de stromen naar het complex gebundeld worden.

6 Blijf bij medegebruik van de voetbalvelden van de vereniging Roodenburg zorg dragen voor een goed gesloten systeem van sleutelbeheer. De keten Is zo sterk als de zwakste schakel. Bij de uitwerking van de matrix dienen hier nadere afspraken over te worden gemaakt.

7 Gezien de kwetsbare ligging van het korfbalcomplex is een afsluitbare poort een vereiste. Als er al camerabewaking in de Tuin van Noord zou moeten komen zou het hier het geval zijn, om problemen op voorhand te voorkomen en junks en vandalen af te schrikken. Wellicht dat dit een pilotstatus kan krijgen.

8 Er moet actie ondernomen worden tegen de rondhangende jongeren op het kruispunt van Pieter Bothstraat en Joop Vervoornpad. Er wordt in de beheergroep veel gepraat over parkmanagement. Wellicht is dat een stap te ver, maar het zou goed zijn als er iets vergelijkbaars als de buurtvaders zou opgestart worden.
Het zou naar analogie van de Marokkaanse buurtvaders in Amsterdam Slotervaart kunnen. Bijvoorbeeld in de zomer.

6.5 Mijn en dijn/ territorialiteit

1 Schrijf mensen aan die illegaal hun tuin uitgebreid hebben (bijvoorbeeld bij de hoven, westelijk van de Pieter Bothstraat) en sommeer ze zich terug te trekken op de wettelijke kavel. Dit moet goed bewaakt worden (milieupolitie).
2 Aanbeveling: zie paragraaf 6.4 toegankelijkheid/vluchtroutes.
3 Aanbeveling: zie paragraaf 6.4 toegankelijkheid/vluchtroutes.
4 Het gebruik van de openbare ruimte op de Marnixstraat en in Slaaghwijk laat een mooie vervlechting zien tussen privé en publiek domein. Het prettige is dat er langs een redelijk veilige route tot aan het park activiteit is en er sociale ogen op straat zijn. Koester dit gebruik van de openbare weg. Het draagt bij aan leefbaarheid.

7 Realisatie streefbeelden: actie- en communicatieplan

7.1 Inleiding

De streefbeelden uit de vorige drie hoofdstukken zijn over het algemeen realistisch en haalbaar, maar op korte termijn niet altijd realiseerbaar gezien de praktische en financiële haalbaarheid. Daarom is uit de vele voorstellen (zie ook streefbeelden) een selectie gemaakt. Deze selectie bevat voorstellen die op korte termijn kunnen worden omgezet in acties. Daarbij is ook aangegeven welke beheerders en gebruikers betrokken zijn bij het uitvoeren van de actie en wie daarbij verantwoordelijk is. Dit alles is uitgewerkt in een matrix in bijlage 3.

7.2 Matrix

De matrix is door de werkgroep opgesteld. In de eerste kolom staan doelen die binnen het plangebied gerealiseerd moeten worden. Vervolgens staan in de tweede kolom initiatieven voor vormen van beheer of dubbel gebruik van de grond die bijdragen aan de realisatie van de doelen. Daar achter staat aangegeven welke organisaties daar bij betrokken zijn. Ook is per initiatief een contactpersoon benoemd. Voor vragen over het initiatief kan deze persoon worden benaderd. Dit kunnen zowel inhoudelijke vragen zijn als vragen over de uitvoering en voortgang van het initiatief.

Tijdens de beheergroepvergaderingen is er in het voorjaar van 2002 gewerkt aan de matrix. Door voortschrijdend inzicht is de matrix opgesplitst naar acht componenten, te weten; ecologie, recreatie, educatie, sport, water, veiligheid, netheid en draagvlak. De acht matrixen zijn op te vatten als 'groeidiamantjes'. Ze zijn nu nog niet af en zullen nog gaandeweg moeten worden bijgeslepen.Voor dit eindrapport is de versie van 18 juni 2002 in bijlage 3 opgenomen. In de matrix worden waar mogelijk prioriteiten gesteld. Deze prioritering wordt in de volgende paragraaf expliciet uitgewerkt.

7.3 Prioritering

Tijdens de laatste bijeenkomst van de beheergroep Tuin van Noord d.d. 17 juni 2002 is een prioriteitstelling aangegeven.
Het groenbeheer gaat uit van ontwerpend beheer. Dat betekent dat er gaande het naleven van het beheerplan veranderingen in het ontwerp doorgevoerd worden.

Prioriteit op *de korte termijn* hebben de volgende punten:

- aanpak parkeeroverlast in de als ecologische corridor bedoelde bermen (uniforme paaltjes of een greppel langs de rijweg over de hele linie);
- het verschralen van de groene corridor langs het Joop Vervoornpad;
- maaien en afvoeren gras en niet klepelen (van drie keer terugbrengen naar twee keer);

- het doorvoeren van het beheerniveau standaard-plus, voor het centrale parkdeel en dit koppelen aan het niet groene beheer (o.a. het opruimen van bierblikjes in het plantsoen, en het verwijderen van rommel zoals winkelwagentjes in de watergangen);
- hiertoe is het komen tot een aanwijzen van de gemeente als beherende instantie maatgevend om geen onduidelijkheden te krijgen over het beheer van de natte infrastructuur;
- 'boven water halen' van de baggerplanning;
- maatregelen nemen doorstroming van het water van de speelvijver;
- oplossing bedenken voor de bladhopen op de kunstgrasvelden Rodenburg;
- looproute parkeerterrein Pernix richting velden reguleren;
- verfraaiing entree "Ons Buiten" op haalbaarheid toetsen (schets ligt bij tekenkamer).

Niet "groene" aspecten korte termijn:
- continueren gesprekken met het verpleegtehuis over dubbelgebruik inpandig autoparkeren (optioneel uitruilen gebruik faciliteiten kantine Rodenburg);
- terugkoppelen doorschieten succes recreatief medegebruik met de buurt;
- onderzoek doen naar afsluiten Joop Vervoornpad vanaf parkeerlocatie voor alle auto's met paal , in najaar gaat Pernix van start;
- verlichting langs (gehele) fietsroute realiseren.

Punten uit de visie in dit beheerplan die op *lange termijn* gerealiseerd kunnen worden zijn de volgende:
- om het water meer manifest te maken worden duikers en grindkoffers vervangen door bruggetjes in het centrale parkgedeelte;
- het helemaal vrijwaren van het Joop Vervoornpad van auto's (paal in wegdek/pollersysteem);
- het teruggeven van de 'ingepikte' groenzone aan het openbare park bij woningen aan de Hoven;
- "verboden voor honden"bordjes plaatsen in samenhang met deugdelijke communicatie over waar honden wel mogen komen;
- vlinderroute op erfgrens sportvelden Rodenburg realiseren;

8 Financiële haalbaarheid

Het beheer van de Tuin van Noord zoals dat in dit rapport is omschreven wijkt op een aantal punten af van het huidige beheer. Dit zal zijn weerslag hebben op de in de toekomst benodigde financiële middelen. Dit is op twee manieren het geval. Enerzijds worden in het rapport voorstellen gedaan de inrichting van het park op een aantal plekken aan te passen. Het betreft hier maatregelen die tot doel hebben het park, op den duur, een meer duurzame en natuurvriendelijke inrichting te laten krijgen. Het tempo waarin deze aanpassingen gaan worden verricht is afhankelijk van de bereidheid de omvormingen door te voeren, de acceptatie van de bevolking en het beschikbare budget. Zo mogelijk kunnen de omvorming hun beslag krijgen gedurende een reeks van jaren.

Hoewel de berekening van de benodigde onderhoudsbudgetten geen onderdeel uitmaakt van dit rapport is op voorhand wel een aantal zaken te voorspellen ten aanzien van de budgetten. Ten einde het gewenste beeld van het park te verkrijgen en in de toekomst te behouden zal een groot deel ervan moeten gaan worden beheerd op standaard plus niveau. Dit betekent dat de intensiteit van beheer omhoog zal gaan ten opzichte van de huidige situatie. Hierdoor zal een groter beroep gedaan worden op de beschikbare arbeidskracht.

Omdat verder is gesteld dat het onderhoud van de Tuin van Noord op natuurvriendelijke grondslag moet worden verricht wordt een nog groter beroep gedaan op de inzet van de medewerkers van de groendienst. Hoewel dit vaak anders wordt gezien is natuurvriendelijk beheer namelijk een meer kostbare manier van groenbeheer dan regulier onderhoud. Dit is zeker de eerste jaren na het opstarten het geval. Als, na verloop van tijd een natuurlijk evenwicht gaat ontstaan bestaat de mogelijkheid dat de kosten van het onderhoud omlaag gaan. Dit laatste is echter alleen in optimale omstandigheden het geval. Op dit moment is het overigens niet eenvoudig vast te stellen welke kosten gepaard gaan met het beheer in de komende jaren. Dit heeft alles te maken met het feit dat het beheer van de Tuin van Noord op een flexibele wijze zal moeten worden aangepakt. Een aantal van de maatregelen zoals hier voorgesteld zal direct worden toegepast, een aantal echter zal pas van toepassing zijn in de loop van de komende jaren. Hierbij vormt de acceptatie van de bevolking voor de gewijzigde manier van beheer een belangrijk sturingsmechaniek.

De beerkosten van de Tuin van Noord zijn in bijlage 4 uitgewerkt. Het gekozen onderhoudsniveau is 'standaard'. Een 'standaard + 'onderhoudsniveau kost globaal 25% meer.

Bijlagen

Bijlage 1 Geïnterviewde personen

Pim Biegstraten
Volkstuinvereniging Ons Buiten

Peter Bollen
Gemeente leiden

Anja van Denzen
Leidse Welzijnsorganisatie

Jasper Groos
Gemeente leiden, Dienst Milieu en Beheer, Sector Wijkbeheer

Raymond Keur
Voetbalvereniging Roodenburg

Arend Kuijt
Politie Hollands Midden, district Leiden-Voorschoten

Jan Lovint
Voetbalvereniging Roodenburg

Ruud Marchant
Sportbedrijf Leiden

Sjaak van Rijn
Gemeente Leiden, projectbureau Wijk Ontwikkelingsplan Noord

F. van der Sluis
Gemeente Leiden, afdeling milieucommunicatie, sector wijkbeheer

Johan Schoonderwoerd
Korfbalvereniging Pernix

John van Velzen
Gemeente leiden, Dienst Milieu en Beheer, Sector Wijkbeheer stadsdeel noord

Paul Wolvers
Gemeente leiden, Dienst Milieu en Beheer, Sector Wijkbeheer

Bijlage 2 Schouw in de Tuin van Noord in Leiden

1 Vooraf

Er zijn twee schouwen gehouden.Op 15 juli 's middags van ca. 15.45-17.45 en van 20.30-22.30. Het is vooral de bedoeling om zicht te krijgen op de mate van sociale veiligheid van de Tuin van Noord. Daartoe worden de zogenaamde gebruikersstructuur en de gelegenheidsstructuur in kaart gebracht. Bij de laatste wordt een beeld verkregen van onveilige routes (verlichting/zichtlijnen) het beheer (aanwezigheid van zwerfvuil, graffiti)
Als het gebruik in beeld is en de daarmee samenhangende onveiligheidsgevoelens/knelpunten in de openbare ruimte en het openbare groengebied kan ook gekeken worden naar de potenties voor ecologisch beheer afgezet tegen technisch beheer.

2 Plangebied/Studiegebied

Plangebied: Het plangebied wordt gevormd door de volgende infrastructuur: de Gooimeerlaan in het Westen, de Slaaghsloot in het noorden, de IJsselmeerlaan in het Oosten en de Willem de Zwijgerlaan in het zuiden. Omdat zowel voor de sociale veiligheid, als ook voor de ecologische samenhang een bredere context nodig is, is er tevens een studiegebied onderscheiden. Daarvan zijn de grenzen grofweg: de industriezone met Groenoordhallen ten westen van de Gooimeerlaan, de buurten De Roden en De Horsten, grofweg de zuidkant van Slaaghwijk in het Noorden, de Zijl in het oosten en de noordkant van het Noorderkwartier in het zuiden.

3 Middagschouw

Er is met de fiets geschouwd in plan-en studiegebied tussen 15.45 en 17.35 uur. Daartoe is het gebied diverse keren doorkruist. En is op bepaalde cruciale punten gepost om een beeld te krijgen van de gebruiksstructuur en gelegenheidsstructuur (zie ook kaart A en B).

3.1 Verkenning randen plangebied/studiegebied:

- Aan de zuidzijde van de Willem de Zwijgerlaan, een drukke barrière met dubbele rijbanen, ligt een kinderrijk volksbuurtje (Hogendorpstraat e.o.) met een mix van allochtonen en autochtonen. Doordat het een autoluw gebied is met veel pleinvormige ruimten wordt er veel gespeeld op straat. Ook wordt er bij opname veel gezeten op de trottoirs. Zoals vaker in dit soort buurtjes is het aantal honden groot, zo ook het formaat. Zo ook de hondenpoep. De Willem de Zwijgerlaan vormt voor deze buurt kennelijk een dermate grote barrière dat de honden niet uitgelaten worden in het Noorderpark. Er is centraal een hondenuitlaatplaats aan de Bernhardkade. Trefwoorden voor de openbare ruimte: auto-en brommersleutelen, aanwezigheid winkelwagentjes, sleurhutten op parkeerhavens, weinig groen (enkele boom)
  Opvallend is de slechte mate van dagelijks beheer. Zowel de straat als het openbaar groen (bijvoorbeeld het speelterrein achter de van Hogendorpstraat) is vrij vervuild.

Dat geldt ook in sterke mate voor de watergang, de Julianakade. Die wordt ecologisch beheerd, hetgeen leidt tot vervuiling (associatie ecologie met geen aandacht van de gemeente voor plantsoenen).
Het deel van het Noorderkwartier ten oosten van de Marnixstraat heeft een heel andere uitstraling. Groen wordt er beter beheerd, minder armoedige uitstraling.

- De Gooimeerlaan is een brede wijkontsluitingsweg met dubbele rijbanen en aan twee zijden een fietspad, goed overzichtelijk. De overzijde is industriegebied en heeft weinig uitstraling, maar is wel goed overzichtelijk. Het groen, bestaande uit inheemse vegetatie wordt ecologisch beheert en maakt voor het overgrote deel een rommelige, weinig levenskrachtige indruk. Alleen het stuk tussen het kruispunt met de Willem de Zwijgerlaan en de Hallenweg (t.h.v. Shell-tankstation) heeft een vrolijke uitstraling (zee van Teunisbloemen). De fietspaden worden tweezijdig druk gebruikt. Er zijn over een lengte van een paar honderd meter geen woningen. Alleen het gedeelte bij het kruispunt heeft sociale ogen vanuit de flat. Deze ligt evenwel op enige afstand van de Gooimeerlaan.

- De Slaaghwijk is een typische jaren zeventig wijk met erg veel galerijflats afgewisseld met lagere bouw. Veel opgaand groen en water zijn verder kenmerkend. Er zijn ook veel erven en autoluwe zones, waardoor er, net als in het Noorderkwartier veel buiten gespeeld wordt op de trottoirs en in de groentjes. Ook wordt er bij warm weer, zoals bij opname veel buiten gezeten en ook hier aan auto's en brommers gesleuteld.

- De IJsselmeerlaan is net als de Gooimeerlaan met twee aan twee gescheiden rijbanen. In tegenstelling tot de eerste is de weg erg groen ingebed. In de middenberm is een ondoorzichtelijke bomenallee met onderbeplanting opgenomen en de beplanting is aan weerszijden hoogopgaand tot vlak bij het trottoir. Aan beide zijden loopt een dubbelzijdig fietspad, dat aan beide zijden veel wordt gebruikt. Aan de oostzijde is net als aan de westzijde een lager gelegen volkstuinencomplex gelegen, dat vanaf de IJsselmeerlaan wordt ontsloten. De Slaaghsloot loopt onder de weg door en is vanaf hier vooral aanlegplaats voor zeil-en motorboten.

3.2 Routes in het plangebied:

- Behalve belangrijke langzaam verkeersroutes langs de IJsselmeer-en Gooimeerlaan loopt er eigenlijk maar gedeeltelijk een doorgaande route door de tuin van Noord. Dat is het fietspad, dat de Marnixstraat in het Noorderkwartier met de Gooimeerlaan verbindt. Het betreft hier slechts een kleine tweehonderd meter. Vanaf de Zwijgerlaan kruist het pad eerst de woonhof met portiekflats (die ook Marnixstraat heet) en gaat dan langs de in het groen verscholen Voorthuisenschool naar het fietspad Gooimeerlaan, vanwaar de route zich voortzet naar de Merenwijk.
Het stuk fietsroute is overzichtelijk en open al wordt de berm naar de Gooimeerlaan door ecologisch beheer onoverzichtelijker en rommeliger. Hier staan sociale veiligheid en ecologie duidelijk op gespannen voet met elkaar. Auto's worden geweerd. Daartoe zijn boomstammen langs het traject gelegd. Deze dragen niet bij aan de uitstraling (armoedig).

- Een belangrijke andere route binnen het plangebied is het Joop Vervoornpad. Dat is de oost-west gerichte geasfalteerde fiets/wandelroute, die het volkstuinencomplex Ons Buiten ontsluit. Deze is alleen van de oostzijde (entree bij sportvelden) toegankelijk voor auto's. Het pad wordt overdag redelijk gebruikt door joggers, wandelaars (hondenuitlaters richting volkstuinen) en een enkele doorgaande fietser. Opvallend veel bezoekers van Ons Buiten komen met de brommer. Het pad is vrij recht en slingert alleen nabij de hoofdentree van de volkstuinen. De bermen zijn verwilderd, maar dit heeft door het brede profiel geen gevolgen voor onveiligheidsgevoelens overdag, behalve in de knik vlak bij de entree.

- De route loopt oost-west en takt aan de zuidrand aan op het Joop Vervoornpad , die op zijn beurt uitkomt op de IJsselmeerlaan. Dit is een overzichtelijke route, die in de andere richting uitkomt bij de nieuwbouw van het Noorderlicht (seniorencomplex) en de Peuterhaven, die een deel van het Noorderpark opgesoupeerd hebben. Er is een nieuw padenstelsel van kleischelpen aangelegd en er zijn zitjes en haagjes ontworpen. De paden lopen het Noorderpark in. Dit is een overzichtelijke zone. 's middags worden hier wat honden uitgelaten, verder is het uitgestorven.

- Een belangrijk aspect van de routes is de wijze waarop het vervolgtraject geschied. Bij het zorgcomplex Overrhijn is de Kooitunnel. Deze is kort en overzichtelijk. Ook elders aan de randen van het plangebied zijn tunnels. Zowel in het verlengde van de IJsselmeerlaan (Kiekendief) als aan de Gooimeerlaan hebben fietsers en voetgangers met tunneltjes te maken. Vooral die naar Merenwijk zijn erg lang.

3.3 Onderdelen/functies in het plangebied:

Woonhoven Noorderpark:
Aan de Willem de Zwijgerlaan zijn acht hoven gesitueerd. Deze zijn gedeeltelijk op te vatten als dubbele hoven: ze karakteriseren zich door een cul de sac principe aan de ventweg van de De Zwijgerlaan, met een plantsoen in het midden en als contramal een groene hof aan de zijde van het Noorderpark. In deze groene hoven zijn vaak speelelementen gestudeerd, die redelijk veel gebruikt worden. Bij opname waren er verschillende groepjes vooral allochtone kinderen onder aanvoering van een oudere zus aan het spelen. Vooral de hoven ten westen van de Agnesstraat zijn gewild. Waardoor er weinig uitloop naar het park zelf is (noot: gras is net ingezaaid en later in de zomer zal er ongetwijfeld veel gepicknickt worden in het Noorderpark).

De Slaaghstrook
De Slaaghstrook is overzichtelijk en goed toegankelijk voor hondenuitlaters, vissers en redelijk voor fietsers. Over de Slaaghsloot is een fraaie brug, die vreemd genoeg van niets naar nergens gaat. Hij takt niet aan op de Roden en hij biedt geen doorgaande officiële ontsluiting voor het volkstuinencomplex. Wel zijn er houtsnipperpaden, die heel informeel zijn en langs het water lopen en ook het volkstuinencomplex toegankelijk maken. Het bruggetje is een hangplek voor jongeren uit Slaaghwijk. Het aantal loopt in de loop van de namiddag op tot een stuk of twintig jongens en meisje in de leeftijd van 12-15 jaar. Die hangen nu eens op de brug, dan weer zitten ze onder de landhoofden te giechelen en elkaar te ''ontdekken''.

Sportpark Noord (velden v.v. Roodenburg)
De velden van Roodenburg liggen ontsloten vanaf de Bothstraat. Overdag staan de poorten open. Bij opname wordt er door een tiental jongeren uit de buurt gesport op het kunstgrasveld. Kennelijk zijn daar afspraken over met de vereniging. De kantine ligt afzijdig, maar alles is rustig. Het ziet er niet al te kwetsbaar uit. De nieuwbouw van het woonzorgcomplex Overrhijn kijkt uit op de meer extern gelegen gebouwen en draagt zo bij aan informele controle op het sportcomplex.

Korfbalvelden Pernix in aanleg
Pernix heeft momenteel haar velden aan de Gooimeerlaan, ten noorden van de Groenoordhallen en komt in de Tuin van Noord, grenzend aan de Velden van Roodenburg. Bij het complex komt een clubgebouw, dat een dubbelfunctie heeft door ook dienst te doen als gebouw, behorend bij de schooltuinen. Er komen grote lichtmasten te staan.

Volkstuinencomplex Ons Buiten
Het complex is vrij groot van omvang en heeft een open structuur. In die zin dat er geen doorgaande wegen over het complex gaan, maar wel dat er vrij veel gewandeld wordt door buurtgenoten op het complex. Aan de noordzijde zijn slechts informele paden, die onverhard zijn (houtsnippers) en naar de brug over de Slaaghsloot leiden of naar een verzamelpad parallel aan de wetering. Tijdens de schouw valt er een groot aantal hondenuitlaters te bespeuren. Door de grasbermen naast de paden op het terrein hoeft het hondenpoepproblem niet in strijd te zijn reinheidsregels op het terrein.
Er zijn twee hoofdentrees en een derde minder formeel poortje, dat aantakt op het Noordelijk deel van het Joop Vervoornpad. De entrees zijn altijd open en het is er prettig druk. Er komen nogal wat mensen met brommertjes. Een aantal komt met de auto over het Joop Vervoornpad (eenzijdig, vanaf het oosten). Er is ruimte voor parkeren nabij beide hoofdentrees. In de bermen is ook redelijk ruimte. Daar liggen geen boomstammen ter voorkoming van het parkeren. Er gaan geen auto's illegaal het terrein op. Het lijkt erop dat er een beheerderwoning bij de hoofdentree op het Volkstuinencomplex is gesitueerd.

Waterspeelplaats
De waterspeelplaats is recent aangelegd en hoewel gelegen aan het Vervoornpad tamelijk afzijdig in het recreatieve deel van het parkgebied. De zuidrand is beplant met wilgenstruweel en schermt de speelplaats af van de recreatieweide.
De waterspeelplaats wordt aan het eind van de middag beperkt gebruikt. Er is een groepje meisjes van een jaar of 8-10 in bikini aan het spelevaren. Er is geen begeleiding van volwassenen. Kwetsbaar. Onwillekeurig komen gedachten over de aantrekkelijkheid voor kinderlokkers bovendrijven -ik durf zelf nauwelijks lang stil te staan bij het tafereel- het is te beschut en uit het zicht.

Schooltuinencomplex;
Dit complex ligt vrij beschut achter een haag van wilgenstruweel; vanaf het Noorderpark vallen alleen de wigwams van bonenstaken op. Vanaf het Vervoornpad is er wel meer zicht op. Kinderen zullen hier altijd met hun begeleiders zijn. In de toekomst komt er een clubgebouwtje, dat gecombineerd wordt met de korfbalvereniging. Het hele complex is afgeschermd door een sloot en op één manier te bereiken.

Het Noorderpark sec
Het parkgebied is onder constructie en goed transparant en overzichtelijk met een waardevolle uitgegroeid bomenbestand. Er is een afwisseling tussen plantvakken met nette struiken (met o.a. rozen) en meer ecologische stukken;

met hoogstandjes als waterpartijen met bruggetjes van een soort schanskorven (gaas gevuld met stenen). Deze dragen in hoge mate bij aan de attractiviteit van de route.
Het gras is net ingezaaid en het manifestatieveld wordt daardoor nauwelijks gebruikt, maar in de late zomer zal er vermoedelijk veel gerecreëerd worden (balspel, barbecue). Vervuilingsgraad is momenteel vrij beperkt. Alleen de rand van het fietspad, waar het nog Marnixstraat heet, is rommelig (vuil wordt er zichtbaar uit auto's gekieperd).

4 Criminaliteitsaanjagers

Het is interessant om te bezien of er factoren zijn in het plangebied of studiegebied, die criminaliteitsverhogend werken of er anderszins voor zorgen dat het gebied als onveilig ervaren wordt.
Er zijn geen grotere complexen van middelbare scholen in het gebied, die als aanjager zouden kunnen gelden. Wel is er in Slaaghwijk een plein met biljart en snookeren, maar daar zal geen problematiek voor het plangebied van te verwachten zijn.
De hangplek op de brug , die geen verbindende functie heeft is eerder een afleiding dan een aanleiding. Jongeren verzamelen hier, maar er is vermoedelijk geen vervelende uitstraling richting volkstuinen. Ik vermoed dat het eerder een afremmende dan een opjagende werking heeft op overlast/vandalisme en kleine criminaliteit.

5 Avondschouw

Er is met de fiets geschouwd in plan-en studiegebied tussen 20.30 en 22.30 uur. Daartoe is het gebied diverse keren doorkruist. En is op cruciale punten gepost om een beeld te krijgen van de gebruiksstructuur en gelegenheidsstructuur (zie ook kaart A en B)

5.1 Verkenning randen

De Willem de Zwijgerlaan is ook 's avonds een belangrijke verkeersader, die moeilijk oversteekbaar is. Het tunneltje wordt veel gebruikt voor doorgaand verkeer, dat dan via de Pieter Bothstraat en een deel Joop Vervoornlaan naar de IJsselmeerlaan gaat. Er is veel volk op straat in de Volksbuurtjes van het Noorderkwartier. Er wordt gespeeld, gezeten, gesleuteld.
In de Slaaghwijk in Merenwijk is het 's avonds vrij druk op straat. ''Loud music from cars''. Oudere jongeren met brommers hangen bij de basisscholen in het centrale deel van Slaaghwijk (wiekelpad) , in de hoven (Horsten) wordt veel op straat gespeeld en gezeten. Er zijn zelfs ponyritjes op de Kraaienhorst, waar dit echt een buurtactiviteit van een man/kind of twintig is geworden.
Het bedrijventerrein aan de Gooimeerlaan is aan het begin van de avond nog redelijk bedrijvig. Daarna verlaten. De laan wordt 's avonds veel gebruikt (zie 5.2. routes).
De IJsselmeerlaan wordt 's avonds veel gebruikt (zie 5.2. routes)

5.2 Routes

- De Gooimeerlaan wordt 's avonds bij licht aan beide zijden druk gebruikt. Tegen schemer neemt het gebruik van de westzijde af. Dat heeft te maken met het feit dat er enkel bedrijven zijn, waar dan geen bedrijvigheid meer is (Gamma gaat het langst door) en dat er geen verlichting is langs het fietspad, zoals aan de zijde van Ons Buiten het geval is. Dat dubbelzijdige fietspad heeft eigen verlichting al is de kleursoort vanuit sociale veiligheid niet goed (oranje natriumlampen). Verderop in het park, waar de doorgaande route naar het kruispunt Marnixstraat is, wordt het wit licht. Hetgeen voor gezichtsherkenning en andere veiligheidsgevoelens een goede zaak is. Opvallend is dat het binnendoortje veel gebruikt wordt. Ondanks dat er in het portiek van de school rondgehangen wordt door jongeren. Moet meer als vluchtplaats gezien worden. Tegen 21.30 zijn ze weer weg. De neiging naar het kruispunt van de Gooimeerlaan met Willem de Zwijgerlaan te fietsen en daar over te steken is niet groot. Fietsers kiezen toch liever voor een stuk door een redelijk verlicht park te rijden dan een schimmig stuk langs de weg met hoog opgaande ecologisch beheerde beplanting en woningen op erg grote afstand.

- De IJsselmeerlaan kent een druk gebruik in de avonduren. Zowel fietsers als wandelaars maken gebruik van deze route, een vrij belangrijke verbinding met de binnenstad. Omdat in tegenstelling tot de Gooimeerlaan geen verlichting afgestemd op het langzaam verkeer aanwezig is, bundelt naarmate het donkerder wordt het wandelverkeer zich aan de zijde van het Noorderpark. Fietsers blijven gelijk verdeeld over de zijden. Aan de Merenwijkzijde heeft de Zijlzijde eerder bebouwing (sociale ogen), terwijl aan de andere zijde zware beplanting het zicht op fiets en voetpad ontneemt. Aan de stadszijde verschijnen evenwel vrij snel woningen, die heel dicht op de infrastructuur staan. Deze zijde heeft ook als voordeel dat er een goed alternatief is voor het nare stukje bij de flat aan de Kiekendiefhorst (binnendoor zit je meteen in de bebouwde kom). De Zijlzijde heeft een vervolgtraject door een tunneltje als men naar het centrale deel van Merenwijk zou willen.

- De Joop Vervoornlaan heeft geen evenredig gebruik in de avonduren. Het gedeelte tussen IJsselmeerlaan en de afslag naar Ons Buiten wordt gebruikt als route vanaf de Kooitunnel naar de IJsselmeerlaan. Behalve veel gefietst wordt juist hier veel gehangen op schemertijdstippen: zo tegen tienen is de lantaarnpaal op de splitsing hangpunt. Hier wordt zo toch 22.15 ook met veel herrie een brommer getest. Dit valt meteen op te vatten als overlast; samen met het beeld van allochtone jongeren, die proberen de armatuur te mollen levert dit soort beelden vermijdingsgedrag en irritatie op.
  De Ius, het deel van de Vervoornlaan dat Ons Buiten bedient, is een verhaal apart. Dit wordt een groot deel van de avond nog redelijk druk gebruikt: fietsers, joggers, (een hardlopende vrouw alleen om 22.00 uur), hondenuitlaters, gewone wandelaars alsmede gebruikers van het volkstuinencomplex zijn tot ca. 22.15 aanwezig. Daarna houdt het resoluut op. Bij donker is hier weinig meer te beleven. Voor de gebruikers, die er daarna toch nog moeten zijn is de route goed verlicht (rustig wit licht/Friso Kramerlampen). Het aantal auto's dat er staat is niet merkbaar groter dan overdag.
  Het laatste deel van de laan is het deel dat de kortsluiting met de Gooimeerlaan vormt. Dit kenmerkt zich door een pluriformiteit aan soorten licht (twee) en armaturen (drie). De straatverlichting gaat tegen 22.10 uur aan.

5.3 Functies in het plangebied

Woonhoven Noorderpark
Er wordt opvallend veel gespeeld in de groene binnenterreinen, die de overgang vormen met het Noorderpark. Veel jongere allochtone kinderen met oudere zusjes. (hof tussen Anna van Burenhof en Juliana van Stolberghof en Charles de Bourbonhof van Stolberghof. Dit is in mindere mate het geval bij de hoven aan de oostzijde van de Pieter de Bothstraat. Daar is minder spelaanleiding.
Gehangen wordt er ook. Aan de stenige kanten van de hoven. In een portiek van de Albertina Agnesstraat zijn drie pubers (waarvan twee meisjes) tegen 21.00 uur duidelijk met elkaars erotische gevoelens in de weer. Op de Marnixstraat is ook veel röhr. Er wordt aan een auto gesleuteld, gesleept met grofvuil en op de hoek van de ventweg van de De Zwijgerlaan hangen de hele avond mannen buiten bij een belagentschap.

De Slaaghstrook;
De groep jongeren bij de brug is enorm uitgebreid. Tegen 21.00 hangen er algauw een kleine twintig pubers (met de fiets) rond. Veel jongens, een enkel meisje. Bij het hangen zitten de jongeren niemand in de weg. En verdwaalde ziel zoals de schouwer wordt onder veel hilariteit op de vraag of er een doorgaande fietsroute is, met een kluitje in het riet gestuurd. Behalve de jongeren zijn er enkele hondenuitlaters en vissers in de strook. Na 21.30 maakt de jongste garde bij de brug plaats voor oudere jeugd (want brommers). Tot een uur of 22.00 (schemer), maar dan zijn toch ook zij weg en blijven enkel de vissers in het riet achter. Het laatste hondenommetje wordt ingezet.

Sportpark Noord (velden v.v. Roodenburg)
Op de velden wordt druk gesport door een groep van zo'n tien oudere jongens (met auto's). Die zijn geen lid van de voetbalclub, maar hebben oogluikend het vruchtgebruik van het veld het dichtst bij de poort (kunstgras). De poort is na tienen afgesloten en de jongeren zijn weg.

Korfbalvelden Pernix in aanleg
Geen activiteit nog.

Volkstuinencomplex "Ons Buiten"
Er blijven redelijk veel mensen komen en gaan. Veel hondenuitlaters uit de wijdere omtrek, maar er wordt ook gewoon gewandeld in vooral (allochtoon)gezinsverband. Allemaal op heel bescheiden en overzichtelijke schaal.

Waterspeelplaats
Ligt er aanvankelijk verlaten bij, maar na 21.00 komen er (tot 22.15) een stuk of zes kinderen onder begeleiding van hun allochtone moeders/tantes (vier) spelen.

Schooltuinencomplex
Ligt er verlaten bij. Geen avondactiviteit. Ook geen onheus gebruik.

Het Noorderpark sec
Er worden in de avonduren op kleine schaal honden uitgelaten. Een enkeling zit op een bankje aan de rand van het recreatieveld.

5.4 Criminaliteitsaanjagers

Criminaliteitsaanjagers zijn er eigenlijk niet zozeer. Ronduit vervelend zijn de gedurende de hele avond op het kruispunt van Pieter Bothstraat en Joop Vervoornpad rondhangende jongeren met hun baldadigheid .

Bijlage 3 De Matrix

Legenda

- Gwij = gemeente,wijkbeheer;
- Gwa = gemeente, waterbeheer;
- Gs = gemeente, schooltuinen;
- Px = korfbalvereniging Pernix;
- V = volkstuinencomplex " Ons Buiten" ;
- S = gemeente, sportbedrijf;
- R = voetbalvereniging Roodenburg;
- P = Politie, Hollands Midden, wijkagent;
- H = Hoogheemraadschap;
- W = Woningbouwvereniging;
- Sch = scholen;
- LWO = Welzijn;

maatregellen en verantwoordelijkheden matrix: ecologische component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	gemeente Leiden	Hoogheemraadschap rijnland	Waterschap de oude rijnstromen	Sportbedrijf	provincie zuid-holland	zuidhollands landschap	gemeente oegstgeest	jachthavens	zeil- en roeivereniging	voetbalvereniging 'Roodenburg'	korfbalvereniging Pernix	volkstuindvereniging 'Ons Buiten'	bewoners (buurtopbouwwerk)	buurtserviceteam	LWO	Woningbouwvereniging	politie Holland Midden	scholen en kinderen die tuinieren op schooltuin	'Sleuteldrop'-kinderen	schoolkinderen van de 'Vuurvogel'	Verzorgingstehuis Overrhijn	ouderen van flat Noordlicht	**vermoedelijke realisatiedatum / stand van zaken**	**aanspreekpunt (naam en tel.nr.)**
Soortenrijkdom flora, fauna	Specifiek ecologisch beheer, zonder bestrijdingsmiddelen	Gwij			S						R	P	V											@	
Randen sportterrein					S						R	P												@	
Beheer boezemwater	Beheer boezemwater		H																					@	
water en ecologie	waterkwaliteit	Gwa	H				P		X	X														@	
	beheer hoofdwatergangen	Gwa																						@	
	beheer overige watergangen	Gwij			S																			@	
	beheer oevers	Gwij			S								V				W		Gs					@	
	provinciaal ecologische hoofdstructuur					P																		@	
	grensoverschrijdend natuurbeheer																								
	verbinding regionaal water		H																						
	monitoring	Gwij	H																						
natuurvriendelijk groenbeheer	educatie en voorlichting	Gs											V											@	
	Geen gebruik van chemische bestrijding	Gwij			S								V											@	
	natuurvriendelijk tuinieren												V											##	
	monitoring	Gwij																							

maatregelen en verantwoordelijkheden matrix: recreatieve component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	gemeente Leiden	Hoogheemraadschap	Sportbedrijf	voetbalvereniging 'Roodenburg'	korfbalvereniging Pernix	volkstuindvereniging 'Ons Buiten'	bewoners (buurtopbouwwerk)	buurtserviceteam	LWO	politie Holland Midden	scholen en kinderen die tuinieren op schooltuin	'Sleuteldrop'-kinderen	schoolkinderen van de 'Vuurvogel'	Verzorgingstehuis Overrhijn	ouderen van flat Noordlicht	**vermoedelijke realisatiedatum / stand van zaken**	**aanspreekpunt (naam en tel.nr.)**
Stimuleren verantwoord gebruik	Speelvijver	Gwij															@	
	Speeltoestellen	Gwij															@	
	Speelheuvel	Gwij															@	
	Schooltuinen	Gs															@	
Kantines gebruiken als horeca-gelegenheid *																		
Evenementen	Open dagen Wijkmarkt Kalender Muziekfestival	Gwij			R	P	V			lwo							##	
Organiseren van activitieten	sleuteldrop vanuit kantine Roodenburg			S	R					sleutel drop		Sch					##	
	activiteiten op clubhuis Ons Buiten						V										@	
	gebruik sportkantines door verzorgingstehuis Overrhijn, bijv. voor biljart- en kaartmiddagen				R										O			
	open-dag schooltuinen met gezamelijke maaltijd bereid in keuken verzorgingstehuis	Gs										Sch						
	activiteiten op sportvelden door jeugd- en jongerenwerk			S	R	Px				sportop bouww erk		Sch						
	activiteiten op sportvelden voor overblijfklassen (schoolkinderen), naschoolse opvang e.d.			S		Px						Sch						

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	gemeente Leiden	Hoogheemraadschap	Sportbedrijf	voetbalvereniging 'Roodenburg'	korfbalvereniging Pernix	volkstuindvereniging 'Ons Buiten'	bewoners (buurtopbouwwerk)	buurtserviceteam	LWO	politie Holland Midden	scholen en kinderen die tuinieren op schooltuin	'Sleuteldrop'-kinderen	schoolkinderen van de 'Vuurvogel'	Verzorgingstehuis Overrhijn	ouderen van flat Noordlicht	**vermoedelijke realisatiedatum / stand van zaken**	**aanspreekpunt (naam en tel.nr.)**
	wandelen op het sportcomplex			S	R													
	wandelen door volkstuinen (op speciaal voetpad)																	
	Brigdeclub in kantine Roodenburg				R										O	NS		

* Kantines gebruiken als horecagelegenheid (bijvoorbeeld kantine Pernix → gebruik schooltuinen → open dag), maar dan wel openingstijden kantines afstemmen en gebruik door parkbezoekers stimuleren
* Schooltuinen kunnen worden opengesteld, mits: dit tijdgebonden is, er toezicht is en er sprake is van educatie.

maatregelen en verantwoordelijkheden matrix: educatieve component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	gemeente Leiden	Hoogheemraadschap	Sportbedrijf	voetbalvereniging 'Roodenburg'	korfbalvereniging Pernix	volkstuindvereniging 'Ons Buiten'	bewoners (buurtopbouwwerk)	buurtserviceteam	LWO	politie Holland Midden	scholen en kinderen die tuinieren op schooltuin	'Sleuteldrop' - kinderen	schoolkinderen van de 'Vuurvogel'	Verzorgingstehuis Overrhijn	ouderen van flat Noordlicht	**vermoedelijke realisatiedatum / stand van zaken**	**aanspreekpunt (naam en tel.nr.)**
	Mee tuinieren door asielzoekers op schooltuin																	
Uitdragen filosofie	Voorlichting en discussie begeleid door vrijwilligers	Gs																
Bewustworden kinderen/kennis	Sleuteldrop									Sleuteldrop								
	gebruik kantine sportverenigingen door schooltuinkinderen of voor huiswerkklassen				R	Px												
Streven naar een schone en veilige leefomgeving		Gwijj		S	R	Px	V				P							
	Schooltuinkinderen mogen dolen op volkstuincomplex	Gs					V											
	hulp volkstuinders bij schooltuinen in bijv. speciale lessen en vakanties	Gs					V											
	Kennisoverdracht (ecologische) beheermethoden	Gs, Gwij					V											
	gebruik deel clubgebouw Pernix door gemeentel. afd. milieucommunicatie en deel educatie- en personeelsruimte van schooltuinen	Gs				Px											@	

maatregelen en verantwoordelijkheden matrix: sportieve component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	gemeente Leiden	Hoogheemraadschap	Sportbedrijf	voetbalvereniging 'Roodenburg'	korfbalvereniging Pernix	volkstuindvereniging 'Ons Buiten'	bewoners (buurtopbouwwerk)	buurtserviceteam	LWO	politie Holland Midden	scholen en kinderen die tuinieren op schooltuin	'Sleuteldrop'-kinderen	schoolkinderen van de 'Vuurvogel'	Verzorgingstehuis Overhijn	ouderen van flat Noordlicht	**vermoedelijke realisatiedatum / stand van zaken**	**aanspreekpunt (naam en tel.nr.)**
Speelweide ook sportfunctie	Sporten Vrije School op speelweide											sch						
	tennissen op korfbalvelden			S		Px											##	
	openstellen sportvelden voor buurtbewoners op tijden dat geen wedstrijden en trainingen aan de gang zijn			S	R													
	jeu de boules bij voetbalvereniging			S	R													
	voetbaltoernooi voor 7 Leidse tuinverenigingen			S	R		V											
	Georganiseerde sport van de buurt			S	R	Px				Sport opbouw								

maatregelen en verantwoordelijkheden matrix: water component

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	gemeente Leiden	Hoogheemraadschap	Sportbedrijf	voetbalvereniging 'Roodenburg'	korfbalvereniging Pernix	volkstuindvereniging 'Ons Buiten'	bewoners (buurtopbouwwerk)	buurtserviceteam	LWO	politie Holland Midden	scholen en kinderen die tuinieren op schooltuin	'Sleuteldrop'-kinderen	schoolkinderen van de 'Vuurvogel'	Verzorgingstehuis Overrhijn	ouderen van flat Noordlicht	**vermoedelijke realisatiedatum / stand van zaken**	**aanspreekpunt (naam en tel.nr.)**
Schone speelvijver	Regelmatige controle	Gwa	H														@	
Ecologische zone langs kreek		Gwij															@	
Baggeren		Gwij,wa					V		buu								##	
Vuil uit water	Opruimacties met kinderen	Gwij								lwo		sch						
	Slaaghsloot als kano- en roeiroute	Gwij	H	S														

Opmerking van gemeente: deels overlap met recreatiecomponent, denk aan 'vissen'.

maatregelen en verantwoordelijkheden matrix: veiligheid

Te bereiken doel	Te ondernemen actie om gestelde doel te bereiken	gemeente Leiden	Hoogheemraadschap	Waterschap	Sportbedrijf	voetbalvereniging 'Roodenburg'	korfbalvereniging Pernix	Roei- en zeilvereniging	volkstuindvereniging 'Ons Buiten'	bewoners (buurtopbouwwerk)	buurtserviceteam	LWO	politie Holland Midden	scholen en kinderen die tuinieren op schooltuin	'Sleutaldrop'-kinderen	schoolkinderen van de 'Vuurvogel'	Woningbouwvereniging	Verzorgingstehuis Overhijn	ouderen van flat Noordlicht	**vermoedelijke realisatiedatum / stand van zaken**	**aanspreekpunt (naam en tel.nr.)**
Sociale veiligheid	Snoeien en ontwerp	Gwij			S																
fysieke veiligheid	inrichting en beheer oevers waterpartijen																				
Waterkwaliteit (gezondheid)	Bemonstering en opruimacties	Gwij	H																		
	Toezichthouder																				
Tegengaan vernieling en vandalisme	Vandalisme bestrijding door ketenbenadering met als onderdeel hiervan handhaving	j											P							**2002-2004**	Team Noord
	Vandalisme melding stimuleren												P							**2002-2004**	Team Noord
	Aangifte bereidheid stimuleren												P							**2002-2004**	Team Noord
	Inzicht in omvang, tijd en locatie verhogen door betere registratie												P							**2002-2004**	Team Noord
	Organiseren activiteiten											Jong eren werk									
	beheercommissie											Opbo uww erk									
Verminderen drugsoverlast	Preventief toezicht op hotspots												P							**2002-2003**	Team Noord
	Gerichte aanpak van dealers ed (repressie)												P							**2002-2003**	Team Noord
	Frustreren van dealeractiviteit												P							**2002-2003**	Team Noord

Bijlage 4 De Beheerkosten

noorderpark en Hovengebied		beheershandelingen jaar 1 tot 5						
Onderhoudsniveau Standaard								
beheerseenheid	**maatregel**	**frequentie**	**percentage**	**opmerking**	**eenheid**	**prijs/eenheid**	**aantal m2**	**Totaal**
							st/are/m3	
totaal	monitoren	1	100%	stelpost				
	controle	52	100%					
	zwerfvuil / papier verwijderen	52	100%		are	0,50	550	14.300,00
bosplantsoen	dunnen/uitdragen/afvoeren	1	15%	situatie afhankelijk	m2	0,50	9.811	735,83
	dunnen/ op rillen zetten	1	5%	situatie afhankelijk	m2	0,50	9.811	245,28
	randsnoei	1	50%	situatie afhankelijk	m2	0,42	9.811	2.060,31
	terugzetten heesters waterspeelplaats	1	100%		m2	0,95	168	159,60
	bosmaaien rand/afvoeren	2	100%		m1	0,50	200	200,00
	inboeten	0,25	5%		st	2,00	500	12,50
	planten inheemse bloembollen	1	20%	budget afhankelijk	st	0,50	5.000	500,00
heesters	verplanten deel heesters	0,2	100%	eerste jaar	st	3,00		0,00
	schoffelen	3	100%		m2	0,14	5.190	2.179,80
	schoffelen en uitharken	4	100%		m2	0,14	5.190	2.906,40
	onkruid wieden	7	25%		m2	0,30	5.190	2.724,75
	verjonging/takhout afvoeren	0,25	100%		m2	0,50	5.190	648,75
	inboeten	1	2%		st	3,00	300	900,00
gazon	maaien met kooimaaier	23	100%		are	0,90	356	7.369,20
	maaien afvoeren bollenloof	1	50%		are	50,00	2	50,00
	maaien gazon met bollen	1	50%		are	25,00	2	25,00
	bijmaaien met bosmaaier	12	10%		are	25,00	2	60,00
	graskanten maaien	4	100%		m	0,06	7.123	1.709,52
	bladruimen	2	100%		are	11,90	36	847,28
	planten inheemse bloembollen	1	20%	budget afhankelijk	st	0,50	5.000	2.500,00
speelvelden	maaien met kooimaaier	23	100%		are	0,90		
	bijmaaien met bosmaaier	12	10%		are	0,90		
	graskanten maaien	4	100%		m1	0,06		

	verticuteren	1	100%		are	15,00	11	165,00
	bijzaaien inharken	1	5%		m2	0,25	28.065	350,81
ruw gras/zoom	maaien cyclomaaier	2	100%		are	15,00	12	360,00
oevers	wiersen handmatig	2	100%		are	15,00	12	360,00
	afvoeren maaisel handmatig	2	100%		are	15,00	12	360,00
bomen	controle	1	100%		st	1,30	383	497,90
	VTA-onderzoek	0,25	100%		st	10,00	183	457,50
	boomband/ -paal vervangen	1	1%		st	10,00	200	20,00
	vormsnoei met stokzaag	1	33%		st	30,00	200	1.980,00
	snoeien met hoogwerker/klimmen	1	20%		st	75,00	183	2.745,00
	waterlot verwijderen	1	5%		st	0,20	383	3,83
	knotten wilgen waterspeelplaats	0,25	100%		st	15,00	20	300,00
	inboet	1	1%		st	210,00	383	804,30
	watergeven	6	1%		st	10,00	183	109,80
	rooien	1	3%		st	150,00	383	1.723,50
								0,00
Prullen bakken	Legen	60	100%		st	1,00	15	900,00
schelpenpaden	onderhoud	1	100%		m1	1,00	2.584	2.584,00
beheerseenheid	**maatregel**	**frequentie**	**percentage**	**opmerking**				
watergangen	controle oeververdediging	1	100%	stelpost		n.v.t		
	maaien riet / moerasplanten	1	50%	zelfde	m2	1,25	440	550,00
	maaien onderwaterplanten	1	100%	zelfde	m2	1,25	440	550,00
	afvoeren maaisel	1	100%		m2	1,25	440	550,00
	baggeren / bagger op de kant	0,2	50%	stelpost	m2			
	afvoeren bagger en plantendelen	0,2	100%	stelpost	m3			
waterspeelplaats	controle oeververdediging	1	100%					0,00
	controle waterkwaliteit	2	100%	rijnland				0,00
	verv. zand rond water / incl aan/afvoer	1	100%		m3	50,00	50	2.500,00
	zeven zand	1	100%		m3			

kernplekken	maaien bosmaaier	1	100%		m2	0,50	500	250,00
	afvoeren maaisel	1	100%		m2	0,50	500	250,00
	wieden handmatig	7	100%		m2	1,00	500	3.500,00
	bijzaaien kruidachtigen	1	20%	budget afhankelijk	m2	1,00	1.000	200,00
	planten inheemse vaste planten	1	20%	budget afhankelijk	st	3,00	100	300,00
	planten inheemse bloembollen	1	20%	budget afhankelijk	st	0,50	1.000	500,00
	subtotaal voor stelpost							63.005,85
Stelpost	Baggerwerk		afhankelijk van vervullingsgraad					5.000,00
	Zand zeven							2.000,00
	Onderhoud Speelwerktuigen/ straatmeubilair							1.500,00
	Monitoring							1.000,00
	Subtotaal							72.505,85
	onvoorzien							7.250,59
	Totaal exclusief BTW							79.756,44
	BTW 19%							15.153,72
	Geschatte onderhoudskosten per jaar							**94.910,16**

beheersplan tuin van noord leiden

maatregelenplan groenbeheer
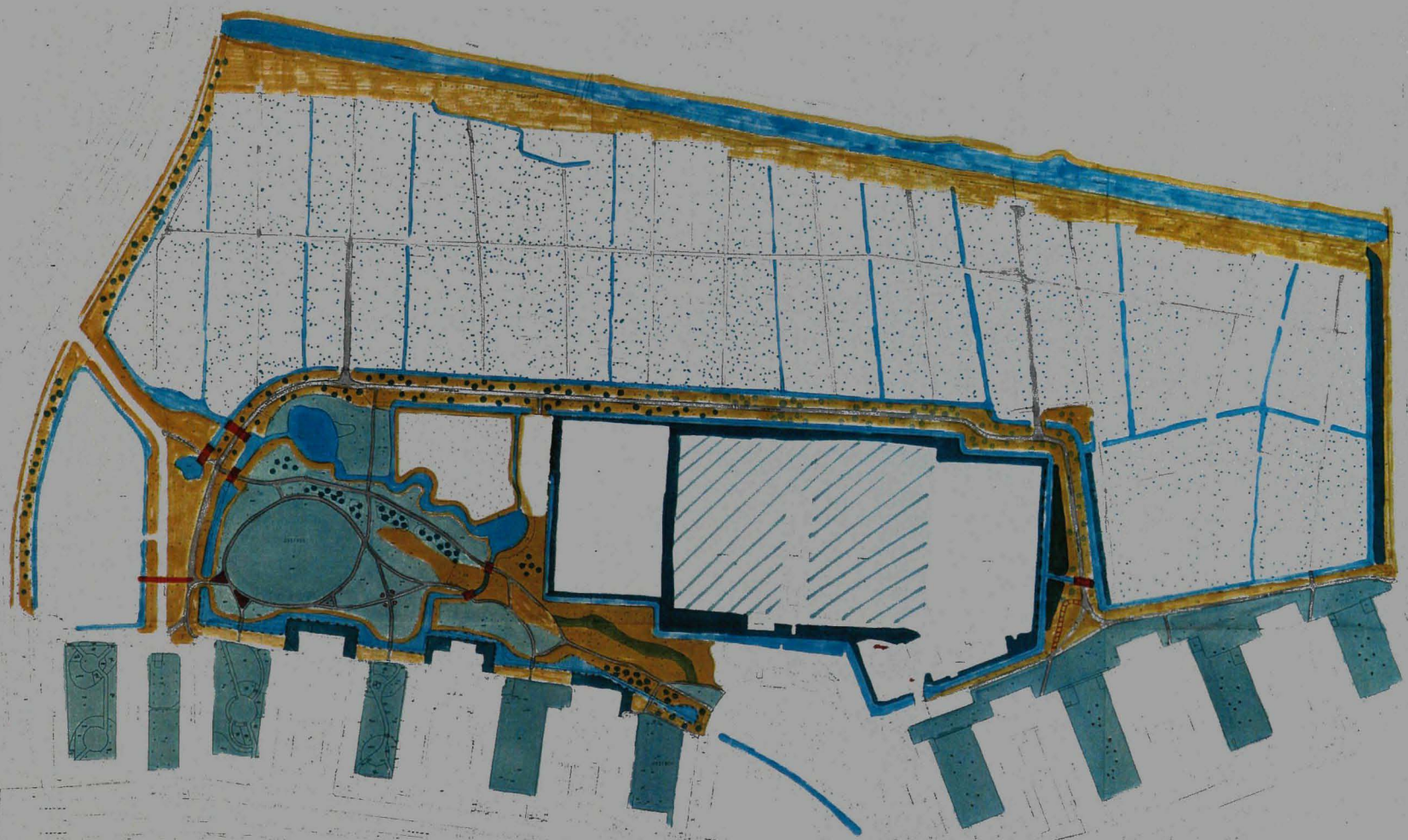
- gazon met plaatselijk voorjaarsbollen
- kruidenrijk gras met mogelijk in te planten voorjaarsbollen
- heesters
- solitaire heesters in kruidenrijk gras
- bestaande bomen
- wolkstuinen
- water
- paden
- voorgesteldе aanpassingen
- voorgesteldе nieuwe bomen